Izhaja vsak dan razen nedelj in praznikov.

Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 S. Lawndale Ave.

Office of Publication: 2657 South Lawndale Ave. Telephone: Rockwell 4900

LETO—YEAR XXII. | Cena lista je $6.00 | Entered as second-class matter January 28, 1919, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. | Chicago, Ill., sobota, 12. januarja (January 12), 1929. | Subscription $6.00 Yearly | ŠTEV.—NUMBER 10

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Diktatura v Jugoslaviji morda ostane več let

Na tisoče uradnikov vrženih na cesto. Vse politično življenje popolnoma potlačeno in opozicija uničena. General Živkovič vpraša za posojilo v Angliji. Konfliktne vesti glede izgledov za bodočnost: federacija ali fašistovski aparat?

Belgrad, Jugoslavija, 11. jan. — Na stotine državnih uradnikov in raznih javnih nameščencev je bilo včeraj odslovljenih in na tisoče drugih je bilo obveščenih, da si naj v šestih mesecih poiščejo kruh drugje. Najnovejši edikt diktatorične vlade se glasi, da je polovica preveč uradnikov v državnem aparatu in izdatke je treba znižati.

Diktator je tudi odpravil več javnih uradov in oddelkov in vse dotično osobje je bilo deloma premeščeno drugam, večinoma pa vrženo na cesto.

Novi režim je temeljito paraliziral vse politično življenje v deželi in vsa opozicija — stranke, časopisi in posamezniki — je sumaričnо potlačena.

Kralj Aleksander je danes konferiral z zunanjim ministrom Marinkovičem glede zunanje politike. Kakor vse kaže, ostane zunanja politika nespremenjena.

Sliši se, da namerava vlada vprašati za novo posojilo na Angleškem. V ostalem se uvede stroga taktika varčevanja. Polovico javnih nameščencev bodo kratkomalo odslovili, onim pa, ki ostanejo, znižajo plače.

Belgrad, 11. jan. — Iz dobro informiranih krogov se poroča, da imajo diktatorji projekt federalizirane države v mislih, ali ta projekt še ne bo izveden tako kmalu. Prej je treba reorganizirati vso državo in ljudstvo "pripraviti" na to. V Belgradu menijo, da jugoslovanska ljudstva še niso zrela za samovlado.

Ta vest je seveda neoficijelna. Glasi se dalje, da vidovdanska ustava iz leta 1921, ki je bila zdaj razveljavljena, se je docela izjalovila. Nova ustava se mora ujemati s potrebami ljudstva. Predno pa bo Jugoslavija zrela za tako ustavo, mora biti prej instalirana državna mašinerija, ki pripravi tla uspešnemu sistemu parlamentarne vlade.

Nekdo je moral protestirati, da je diktatura nelegalna, kajti general Živkovič je včeraj na kratko pojasnil v uradnem listu, da je vsako govorjenje o nelegalnosti njegove vlade brez pomena. Njegova vlada je legalna — in on ne bo nič več govoril, pač pa samo delal.

Dunaj, 11. jan. — (Iz poročila A. R. Deckerja, Chicago Daily News.) — Znamenja se kažejo — kakor javljajo iz Belgrada — da namerava jugoslovanski diktator modelirati vladno stranko po vzorcu fašističnega režima v Italiji. Ta stranka potem zatre vsako opozicijo, kljub temu bo imela večino na svoji strani. Politični krogi pričakujejo, da diktatura ostane morda več let.

V zadnjih desetih letih je imela Jugoslavija nič manj kakor — 25 kabinetov.

Igralec se obesil.

Chicago. — Hendrick Levine, star 44 let, si je služil svoj vsakdanji kruh kot akrobat v raznih gledališčih. Pred dvema mesecema pa je dobil težke poškodbe pri neki avtomobilski nezgodi. Iz bolnišnice se je vrnil pohabljen in njegove karijere v gledališču je bil konec. Od tistega časa je živel v revščini in obupu in v četrtek je naredil konec svojemu življenju in se obesil v svoji sobi v stanovanju na 123 W. Ohio st.

Požar v hotelu.

Seattle, Wash., 11. jan.—Snoči je nastal ogenj v tukajšnjem hotelu Victoria, ki je napravil veliko škodo. Gasilci so rešili nad dvajset oseb iz gorečega poslopja, pogrešajo pa še par oseb, ki so najbrž postale žrtev požara.

Priprave za nepretrgan polet okoli sveta

Rekord "Question Marka" vzpodbudil poskus Američanov in Francozov.

Wichita, Kans. — Arthur C. Goebel, znani zmagovalec v dveh tekmah brezprestanega poleta preko ameriškega kontinenta, je tukaj naznanil, da letos poskusi z nepretrganim poletom okoli sveta. S poskusom začne v prihodnjem avgustu ali septembru.

Daljava okoli sveta znaša približno 24,000 milj. Goebel aranžira pomožne aeroplane na celi črti, ki bodo v zraku zalagali njegovo letalo z gorivom in drugimi potrebščinami po zgledu uspešnega eksperimenta z monoplanom "Question Markom" v Kaliforniji.

Pariz, 11. jan. — Tukajšnja Fokkerjeva avijatična tvrdka naznanja, da aranžira polet okoli sveta iz Pariza v Pariz v prihodnjem juniju. Po zgledu ameriškega vojaškega letala "Question Marka" bodo letalci prejemali bencin in drugo od pomožnih letal v zraku.

Koncert Lovšetove v Chicagu

Slovenska umetnica obiskala uredništvo Prosvete in si ogledala glavni stan jednote.

Chicago. — Slovenska umetnica, operna in koncertna pevka ga. Pavla Lovšetova je včeraj posetila uredništvo Prosvete in si ogledala prostore sedeža Slovenske narodne podporne jednote. V Chicago je dospela v četrtek zjutraj v spremstvu drja. F. J. Kerna in Mrs. Kernove iz Clevelanda.

Naša umetnica-sopranistka je veselega razpoloženja in brhke kretnje, pa prikupljivega značaja. Med ameriškimi Slovenci se počuti doma, a, žal, bo že koncem februarja odpotovala v domovino.

Lovšetova je priznana umetnica, kajti to priznanje je dobila ne samo v Sloveniji in Jugoslaviji sploh, pač pa tudi v Nemčiji, Italiji in drugih evropskih deželah, kjer je dosedaj koncertirala. Kritiki ji pripisujejo izredno nadarjenost kot pevki, njenemu glasu pa se naravnost divijo, in še celo Italijani ji priznavajo mesto umetnice, ki kaj takega Slovencem, če le morejo, zataje.

Izredno laskavo so se o njenih nastopih izrazili evropski kritiki v raznih italijanskih mestih, v Berlinu in drugod. Evropski strokovnjaki so ocenili njene pevske vrline. Njena največja pevska vrlina je v tem, da sega njega pesem do srca poslušalcu, kajti ona človeka s svojim petjem objame in je ves njen.

Na koncertu Lovšetove v Chicagu jo bo spremljal na glasovir Čeh, g. Kubina, ki je tako spretno spremljal Šublja prošlo spomlad. — Avditorij SNPJ je pripravljen, umetnica slovenske pesmi je med nami, naša dolžnost pa bodi: napolniti koncertno dvorano!

Sovjeti zgrade največji most v Evropi.

Dunaj, 11. jan. — Sovjetska vlada je naročila v Češoslovakiji železno ogrodje za most čez Dnjeper v južni Rusiji. Most bo imel dva stropa in bo največji do danes v Evropi.

Ponarejeni sovjetski in mehiški dokumenti

Senatni odsek, ki je preiskal zadevo, poroča, da je v Parizu tovarna za izdelovanje falzifikatov.

Washington, D. C. — Senator Borah je v četrtek zahteval nadaljno preiskavo, ki mora dognati, kdo je kupil in prinesel v Združene države ponarejene sovjetske dokumente, na podlagi katerih sta bila on in senator Norris obdolžena, da sta prejela vsak po $100,000 od sovjetske vlade v svrho, da izposlujeta priznanje sovjetov.

Senatni odsek, ki je pod vodstvom David A. Reeda skoro leto dni preiskaval to stvar, je zdaj objavil rezultat. Odsek je dognal, da so dotični papirji navaden falzifikat. Prišli so iz Pariza in lahko je mogoče, da so bili spisani na pisalnem stroju v sovjetskem poslaništvu v Parizu. Neki uslužbenec je zaslužil lep denar, ko je spisal listine.

Isti odsek je tudi dognal, da so bili znani mehiški papirji, ki so bili lani objavljeni v Hearstovih listih, tudi ponarejeni. Odsek ni šel tako daleč, da bi bil odkril, kdo so tiste osebe, ki delajo mastno kupčijo s ponarejenimi sovjetskimi in mehiškimi listinami. Znano je, da je Hearst plačal okrog $20,000 za mehiške falzifikate. Borah zdaj zahteva, da senat to dožene.

Nevaren premogovnik bo morda spet odprt

V tem premogovniku je izgubilo 256 rudarjev svoje življenje. — Med njimi enajst članov SNPJ.

Cherry, Ill. — Tukajšnji premogovnik, ki je last nina Chicago, Milwauke & St. Paul železniške družbe in v katerem se je približno skoraj pred dvajset leti dogodila velika nesreča, bo najbrž zopet odprt. V njem je izgubilo 256 rudarjev svoje življenje. Med temi ponesrečenimi rudarji je bilo enajst članov SNPJ. Mlada podporna organizacija je bila takrat v velikih stiskah. Velika nesreča jo je zadela nepričakovano in velika požrtvovalnost pijonirjev Slovenske narodne podporne jednote, ki so vpričo velikega udarca brez vsakega godrnjanja plačali visoke izredne asesmente, je obvarovala organizacijo katastrofe, zavedajoč se, da je moč delavstva zapopadena le v združenju in požrtvovalnosti.

Premogovnik je bil zaprt, ko je izbruhnil na drugi premogovni žili strašen jamski požar. Na tretji žili se je delalo do poteka jacksonvillske pogodbe.

Zelo nevarno bo sedaj odpirati premogovnik, kajti v teku dvajset let so lesene podpore segnile in nevarnost za podsutbo je tu.

Obsojen v zapor radi umora svojega sina.

Chicago. — Joseph Kzohara, 4412 S. Kilpatrick ave., je bil v četrtek obsojen od enega do štirinajst let zapora radi umora svojega 16 letnega sina. Porotniki so se posvetovali nad pet ur, predno so se zedinili za pravorek.

Kzohara, ki je oče petih otrok, je ustrelil sina v jezi, ker je fant obkladal svoje starše z grdimi priimki.

Letalec se ubil.

Princeton, N. J., 11. jan. — Thomas J. Johnson, poštni letalec, se je včeraj ubil, ko se je v višini 600 čevljev odlomilo krilo pri letalu in je letalo padlo na zemljo v bližini tega mesta.

Škoda, magnat topov, umrl.

Dunaj, 11. jan. — Baron Karl Škoda, lastnik tovaren za izdelovanje težkih topov na Češkem, je včeraj umrl za pljučnico.

BREZPOSELNOST STAVBENIKOV V MASSACHUSETTS

Več ko trinajst odstotkov organiziranih delavcev je bilo brez dela v najboljši sezoni.

Boston, Mass. — Massachusettski delavski department poroča, da je brezposelnost med organiziranimi stavbinskimi delavci velika. Pregled skozi celo leto pokazuje, da je bilo v najboljši sezoni 13 odstotkov in dve desetinki odstotka organiziranih delavcev brez dela. Brezposelnost je med njimi narasla na več ko 34 odstotkov, ko so vremenske razmere preprečile delo na prostem.

Poročilo dalje pokazuje, da je bilo leta 1928 več stavbinskih delavcev brez dela kot v prejšnjem letu. V letu 1927 jih je bilo brez dela nekaj več kot devetnajst odstotkov, v letu 1928 pa nekoj več kot tri in dvajset odstotkov.

Naslednja tablica pokazuje fluktuacijo stavbinskih delavcev nekaterih rokodelstev skozi celo leto.

Tablica o brezposelnosti za leto 1928.

	Zidarji	Tesarski delavci	Elektrikarji
2. jan.	23.1%	26.5%	15.7%
1. feb.	31.3	27.4	20.3
1. mar.	30.0	31.6	22.6
2. apr.	29.4	24.4	24.5
1. maja	17.0	20.5	17.9
1. junija	17.1	20.0	12.7
2. julija	9.2	17.1	7.0
1. avgusta	11.0	16.8	6.0
4. sept.	11.5	16.8	8.8
1. okt.	14.1	16.8	8.1
1. nov.	16.8	17.5	8.9
1. dec.	23.6	22.8	10.9
Povprečno	20.0%	27.5%	13.4%

Stavbinskih delavcev je bilo povprečno brez dela 22.6%. Proporcija nezaposljenih stavbinskih delavcev se giblje med 11.1% za kleparje in 29.8% za stavbinske težake.

Stavbinski delavci in njih družine imajo letos izredno trdo zimo. Nikjer pa ni opaziti, da se razmere v stavbinski industriji države Massachusetts kmalu izboljšajo.

Povračilo davka bogatim družbam kritizirano

Proti povračilu tega davka je bil vložen protest, pravi kongresnik.

Washington, D. C. — Kongresnik Garner iz Texasa in vodja demokratične manjšine v zbornici je izjavil pred skupnim davčnim odsekom, da je zakladniški tajnik neprevidno ravnal, ko je vrnil $6,500,000 vplačanega dohodninskega davka J. R. Reynolds Tobacco kompaniji. Organizirano delavstvo se je v minolem letu ogibalo produktov te kompanije na trgu.

Garner je dokazal, da je bil vložen protest proti prošnji za povrnitev davka, ki jo je vložila ta družba. Ta protest je vložil v imenu davčnega odseka vrhovni pregledovalec in preiskovalec. Razumeti je bilo, da ima odsek moč nadzorovati davčna povračila. To nadzorovanje je bilo potrebno, ko se je na zahtevo in priporočilo Mellona preklicala objava vplačanega dohodninskega davka.

Diskuzija o delavskih problemih.

Chicago. — Profesor Edward Berman, profesor ekonomije na Illinoiski univerzi, bo v nedeljo, 13. jan. razpravljal o vprašanju: "Ali je ameriško delavsko gibanje na zdravi podlagi?"

Profesor Berman je znan strokovnjak v ekonomskih vprašanjih in so mu znani problemi ameriškega organiziranega delavstva. Njegovemu govoru bo sledila diskuzija, katere se bo lahko vsak udeležil. Diskuzija se bo obdržavala v Adelphi gledališču, Clark in Madison st., in se prične ob 3:15 popoldne.

Cenzura tudi ne more potlačiti resnice

Resnico se tlači lahko nekaj časa, trajno se pa ne more.

Washington, D. C. — Cenzura poročil, poslanih z ladje, na kateri se je vozil Herbert Hoover, bodoči predsednik Združenih držav po južnoameriških vodah, je bila končno poročana osebno na galeriji časnikarjev v kapitolu. O nji so poročali oni, ki so bili žrtve te cenzure. Hoover bo skušal diktirati to, kar naj se piše in objavlja v časnikih in ki se nanaša na stvari, za katere se zanima. Tu so znamenja, ki oznanjujejo vihar kritike.

Po sporočilu nekaterih poročevalcev, ki so spremili Hooverjevo skupino "dobre volje" na njenem potovanju, je George Barr Baker, Hooverjev pomočnik, cenzuriral poročila pod pretvezo, da mora potovanje biti uspeh soglasujočih razlik z Latinsko Ameriko. Sliši se, da niso plavega svinčnika Bakerja priznali le zastopniki posameznih časnikov, ampak tudi tiskovne agencije kot Asociirana preša, Združena preša in Mednarodna tiskovna služba. To so tri glavne tiskovne agencije.

Ena izmed stvari, ki je bila potlačena ob času Hooverjevega potovanja, je bila ta, da sta nezaupnost in sovražnost napram Združenim državam bili evidentni v večini glavnih mest. Južni Američani so zelo sovražni obisku z bojnimi ladjami, ker pričajo, kako so brezmočni, ako se skregajo s svojim severnim sosedom.

Zanimiva navedila za pobijanje influence

Tobak je dober ščit! Ne navleci preveč obleke nase! Čuvaj se poljubljanja! — Glavni navodilec ima influenco.

Washington, D. C. — Dne 10. januarja je bila v Washingtonu otvorjena konferenca strokovnjakov glede pobijanja influence. Konferenco je sklical zvezni zdravstveni načelnik Hugh S. Cumming, toda konference ni otvoril. Sploh ga ni bilo zraven. Drugi so poročali, da je bolan na — influenci.

Dr. Frank Smithies, čikaški specialist, je prinesel na konferenco najdaljšo formulo za pobijanje bolezni. On priporoča:

Ne poljubljaj!

Ne nosi težke obleke!

Ne deli 'cocktails" z drugimi!

Pri plesu glej čez ramo!

Kadi! Tobačni dim je hud sovražnik bacilov influence!

In tako dalje — alala!

Dr. Dr. Smithies je pojasnil, da so se ženske ustrašile ob izbruhu epidemije in začele vlačiti nase dva para nogavic, težke kožuhe in kožuhovino okoli vratu ter so si nategnile krilo. Posledica? Od vsakih pet bolnikov so tri ženske! — Čim manj imaš težke obleke na sebi tem boljše je. Telo se mora dobro utrditi proti mrazu, pa ne bo prehlajenja.

Nesreča na križišču.

Dubuque, Ia. — J. D. Thompson in njegova žena sta bila v četrtek ubita na železniškem križišču, ko je vlak Burlington železnice treščil v avto, v katerem sta se vozila proti svojemu domu.

Ženska se zastrupila z žganjem.

Charleston, Ill., 11. jan. — Ruth Dawson je včeraj umrla na posledicah zastrupljenja z žganjem, ki ga je kupila od neke mrs. King. King je bila aretirana na obtožbo umora.

Cestna železnica ubila žensko.

Chicago, Ill. — Adeline Halbrook, stara 56 let, je bila v četrtek večer ubita od voza ulične železnice na Crawford in Lawrence ave.

OBSTRELJEN PRI POBIRANJU ODPADKOV

Kaj takega je mogoče le v kapitalistični človeški drhžbi.

St. Louis, Mo. — James Schulte, po poklicu voznik, je bil dalj časa brez dela. Schulte je oče pet otrok. Mati se nahaja v bolnišnici in čaka na prihod šestega otroka. Schulte je čital o prosperiteti, ki se je razlila po vsej Ameriki po zatrdilu zagovornikov kapitalističnega gospodarskega sistema. Hodil je od podjetnika do podjetnika vpraševat za delo. Pripravljen je bil prijeti za vsako delo, da uteši glad sebi in napolni pet lačnih kljunov doma. Toda njegovo prizadevanje je bilo zastonj.

Mestni nadzorniki so preiskali skladišča nekega veletrgovca. V teh skladiščih so našli za deset tisoč dolarjev sprijenih živil. Večinoma so bila konservirana živila v kositernih škatljah in posušena živila. Ta živila so bila nevžitna. Mestne oblasti so odredile, da se ta živila odpeljejo na mesto za odpadke.

Schulte je stanoval v slabi šupi, ki je stala ob robu smetišča, na katerega so odvažali odpadke. Videl je, kako odvažajo sprijene produkte na smetišče. In tako se je rodila v njem želja, da izbere med zastrupljevanjem samega sebe in svojih otrok s ptomeno ali da počasi umrje lakote. Odločil se je, da poišče kaj užitnega med odpadki, kajti smrt vsled stradanja ni prijetna.

Šel je in prišel je nabirati odpadke. Naenkrat je stal pred njim policijski strežnik, da ga aretira. Schulte se je ustrašil in stekel. Policaj je dvignil roko s samokresom in sprožil. Schulte se je težko ranjen zgrudil na tla. Zadet je bil v trebuh. Zdravniki v bolnišnici, v katero so ga prepeljali, izjavljajo, da je malo upanja, da okreva.

Otroke so nato poslali v sirotišnico.

Kdo razdira družinsko življenje? Ali ne kapitalizem? Oče leži težko ranjen v bolnišnici, pet otrok se nahaja v sirotišnici, mati pa leži v bolnišnici in pričakuje šestega deteta, ki ne bo imelo kaj jesti, ko mater odslove iz bolnišnice.

Mestni pisar je po tem dogodku izjavil: Veliko ropov je izvršenih, ker obupani očetje ne morejo dobiti dela. Zaradi tega skušajo na drug način priti do denarja, da kupijo živeža za svoje otroke.

Senat si ogleda suše

Ogiaša se zahteva, da Hoover uvede preiskavo.

Washington, D. C. — V senatu je bil predložen načrt za preiskavo o prohibiciji. Načrt, ki bo mogoče sprejet, se glasi, da novi predsednik Hoover takoj po 4. marcu, ko nastopi službo, imenuje komisijo devetih članov, ki naj natančno preišče, da li je prohibicni zakon dober ali slab, da li ga bo mogoče izvesti in koliko so vredne metode izvajanja.

Komisija bo imela oblast, da po končani preiskavi priporoči kongresu, da Volsteadov zakon poostri ali omili ali celo, da se 18. amendment razveljavi, če pronajde, da prohibicija je in ostane fiasko. Kongres dovoli $50,000 za preiskavo.

Morilec svoje hčerke obsojen v zapor.

Chicago. — Leo Willock, ki je ustrelil svojo 12 let staro hčer, je bil v četrtek obsojen od enega do štirinajst let zapora v državni jetnišnici.

Willock je ustrelil svojo hčer v prepiru, ki ga je imel s svojo ženo radi neke malenkosti. Takrat je tudi obstrelil svojo ženo, ki pa je okrevala.

V senatu se igrajo s Kelloggovim paktom

Debata se vleče in vleče in ratifikacije še ni na vidiku.

Washington, D. C. — Kelloggova protivojna pogodba, radi katere se kregajo v senatni zbornici že dober teden dni, je še vedno na debati. Senator Borah, ki vodi boj za ratifikacijo pakta, trdovratno odklanja vsak kompromis. On vztraja, da pakt mora biti sprejet tak, kakršen je, brez kakih priveskov kakor hočeta Coolidge in Kellogg.

Cela skupina senatorjev izjavlja, da ne razume pakta. Pravijo, da je pakt dvoumen: da odpravlja in dovoljuje vojno in da je in ni jamstvo za mir. Senator Blaine iz Wisconsina je v četrtek dejal, da je pakt "pobožna izjava čistega šmira" ali nekaj sličnega.

Medtem je kongresnik Hamilton Fish v nižji zbornici predložil nov amendment k ustavi, na temelju katerega naj volilci v referendumu ratificirajo vsako napoved vojne po kongresu.

Nova kriza na Kitajskem

Japonci grade barikade v Hankovu proti kitajskim stavkarjem.

Šangaj, 11. jan. — Blizu 10,000 kitajskih delavcev v japonskih tovarnah v Hankovu je zastavkalo in kitajske stavkovne straže obkrožajo celo japonsko kolonijo, dočim so v koloniji japonski pomorščaki, ki so postavili barikade iz žakijev peska in postavili strojnice. Medtem je kitajski komisar zunanjih zadev naslovil na japonskega konzula oster protest zahtevajoč, da pomorščaki zapuste mesto. Konzul se pa ne zmeni za proteste, pač pa brzojavlja japonski vladi, naj pošlje še več bojnih ladij in več vojaštva v Hankov.

Generalna stavka je prišla, ko je neki japonski častnik zadnji teden do smrti povozil kulija na cesti z avtom, nakar je japonski konzul odrekel odškodnino za kulija.

Položaj je zelo napet. Kitajci so silno razburjeni in lahko pride do krvavega konflikta.

Družba toži unije zidarjev za odškodnine

Tožbo je povzročil jurisdiktični spor.

St. Louis, Mo. — Jurisdiktični spor med zidarji in tesarskimi delavci je povzročil odškodninsko tožbo proti organizaciji zidarjev. Rockwood korporacija, ki izdeluje stene in bloke iz mavca, toži to organizacijo za $500,000 odškodnine. Zidarji izjavljajo, da postavljanje sten in blokov iz mavca spada v njih področje, tesarski delavci pa trdijo ravno to.

Tožba, ki jo je vložila korporacija, trdi, do so zidarji bojkotirali vse kontraktorje, ki so te vrste delo odkazali tesarskim delavcem. Po vlogi so zidarji s takim početjem ustavili delo na mnogih velikih stavbah. Korporacija izjavlja, da je bila posledica tega početja ta, da je bil trg za njene produkte proč in da je zapria svojo tovarno. Kompanija zahteva povratek $300,000 vloženega kapitala, poleg pa še zahteva $250,000 kaznjive odškodnine.

Zvezni sodnik Faris ni hotel izdati sodnijske prepovedi, ki bi prepovedala zidarjem proglasiti stavko tam, kjer imajo spor s tesarskimi delavci.

Morilec eksekutiran.

Huntsville, Tex., 11. jan. — Floyd N. Byrnes, šofer, ki je umoril tri ženske v družini, kjer je bil uposlen, je bil danes zjutraj usmrčen na električnem stolu v tukajšnjih zaporih.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicaga) $6.00 na leto, $3.00 za pol leta; Chicago in Cicero $7.50 na leto, $3.75 za pol leta, in za inozemstvo $9.00.

Naslov za vse, kar ima stik z listom:
"PROSVETA"
2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"
Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada $6.00 per year; Chicago $7.50, and foreign countries $9.00 per year.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v oklepaju n. pr. (Dec. 31-1928) poleg vašega imena na naslovu pomeni, da va mje s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

KONCEM TEDNA.

Vesti iz glavnega mesta pripovedujejo, da bo Herbert Hoover, novoizvoljeni predsednik Združenih držav, vstoličen z velikim mornariškim pompom in sijajem. Zagovorniki tega sijaja priporočajo, da naj bo ogromno vojno brodovje priča Hooverjevega vstoličenja.

Kako to soglaša s kvekerskim prepričanjem, oznanjevalcem miru in sesterske in bratske ljubezni, ne vprašajo zagovorniki in podporniki te slavnosti. Rešitev tega vprašanja prepuščajo drugim in sicer ljudem, ki pravijo, da je človek lahko žandar, policaj in duhoven v eni osebi. Taki ljudje si tudi ne belijo svoje glave, kako bodo velike ladje plule po reki Potomac.

* * *

Veliko grmenja in vpitja za prazen nič. — Sovjetska Rusija je podpisala Kelloggov pakt zoper vojskovanje.

Takoj so se oglasili dlakocepci, katerih je povsod dosti in so ta podpis pričeli proglašati za priznanje Rusije. Seveda niso bili to ljudje, ki ljubijo Sovjetsko Unijo, ampak ljudje, ki bi najrajše videli, da Sovjetska Unija ostane stara sveta slovanska Rusija pod žezlom carja batjuške. Toda državni tajnik Kellogg je te dlakocepce hitro potolažil, rekoč: "Da sta Sovjetska Unija in Združene države podpisale že štiri pogodbe, ampak to še vseeno ne pomeni, da so Združene države priznale Sovjetsko Unijo."

Ljudje, katerim se v sanjah prikazujejo bradati boljševiki, so nato mirno spali ponoči.

* * *

Šilo za ognjilo.—Dr. John Dewey, filozof in pedagog na univerzi Columbije, je tako opral in prežehtal Matthew Wolla, podpredsednika Ameriške delavske federacije, da bo nekaj časa pomnil, da je pošteno in brez žajfe umit. Profesor je v tedniku "New Republic" proglasil Matthew Wolla za nelojalnega ameriškemu delavstvu in svojo trditev podpri z dobrimi argumenti.

Woll je imel navado, da je vsakega ozmerjal kot komunista in boljševika, ki ni trobil v njegovo nazadnjaško trobento. Zdaj je sam skupil, kar je iskal.

* * *

Nate drobtino, nadležni berači.—Posedujoči razred kar tone v prosperiteti. Wall Street poroča, da je ta razred prejel v minolem letu petdeset milijard dolarjev v renti, obrestih in dividendah. Od te ogromne vsote, ki je tako visoka, da se navadnemu človeku kar zavrti v glavi, ako prične razmišljati o nji, je pa dal dve milijardi dve sto milijonov dolarjev v miloščinske namene.

Milijonarji se zavedajo, da njih imena dobe širšo publiciteto, ako nastopajo kot "dobrotniki" človeštva, pa vržejo vsako leto par drobtin v miloščinske svrhe: "Berači, tukajle imate, pa nikar ne godrnjajte."

* * *

Pametni delavci se smejejo takim govorancam.—Charley Schwab, ki je v vojnem času govorančil, da bodo po vojni spoštovani le oni, ki si z delom služijo vsakdanji kruh, a je na te besede pozabil še preden je bil sklenjen mir, je letos ob Novem letu govoril o plačevanju liberalne in poštene mezde!

Delavci, ki so čitali njegovo govoranco, so rekli: "Dobra je ta! Toda Schwab, ki plačuje po 37 in pol centa na uro začetnikom v njegovih harrisburških tovarnah, naj prične za dober zgled s plačevanjem liberalne in poštene mezde v svojih tovarnah, pa bomo verjeli, da Schwabov jezik to govori, kar mislijo njegovi možgani."

Delavci so postali skeptični in ne jemljejo več vsega za zlato, kar se sveti. O tem se prepriča tudi jeklarski knez Schwab, ki rad maže z medom delavce okoli usten, kadar potrebuje njih pomoči in sodelovanja.

VESTI IZ NASELBIN

Kratek pregled.

Sheboygan, Wis. — Ob pričetku leta 1929 se mi zdi potrebno, omeniti par dejstev in s tem naznaniti javnosti, da smo pri nas v Sheboyganu uredili in opravili vse delo, ki se nam je po naši najboljši pameti zdelo, da spada v zadeve starega leta. Kljubtemu pa smo še veliko dela pustili za leto 1929. Kakšno bo tekoče leto, boljše ali slabše, vam bom o tem pač lahko poročal natančno koncem tega leta, do takrat pa prosim potrpljenja.

Leto 1928 je bilo pri nas od muh, in tako je bil tudi napredek na raznih poljih muhast. Na društvenem polju je bilo življenje viharno, takorekoč: razburkano. Resignacije raznih odbornikov itd. so bile na dnevnem redu pri društvu, a kljub temu smo dočakali, da je šlo leto k zatonu. Letne ali glavne seje so končane in izvolili smo spet novi odbor, oziroma potrdili starega. Društvo št. 344 SNPJ je dobilo novega predsednika in nove nadzornike, drugo pa je ostalo po starem. Proti tajniku je močna opozicija. Nadzorni odbor, izvoljen na lanski glavni seji, mu je predlagal nezaupnico in resigniral, ker je tajnik dobil šest glasov večine, tako da je ostal.

Zdi se mi, da članstvo malo upošteva nadzorni odbor, oziroma misli, da je nadzorni odbor nekakšna pritiklina, ki je pri društvu ni potreba. Da se stvar bolje razume, je treba povedati, da društvo šteje nad dveste članov, na društvene seje jih pa prihaja od 15 do 35 članov, glavne letne seje se pa udeleži od 60 do 85 članov. Kakšen pojem imajo o društvu takšni člani, ki pridejo na sejo komaj enkrat v dveh letih, lahko vedo tisti, ki se zanimajo za društvo in se redno udeležujejo mesečnih sej. A kljubtemu ni pomoči, kajti članstvo, ki prihaja enkrat v letu na seje, ima večino na letnih sejah.

Zdi se mi, da društveno življenje izgublja svoj pomen; če se ne bo v kratkem kaj preukrenilo, bo članstvo postalo popolnoma indiferentno in topo za vsako delo, ki je potrebno pri bratskih organizacijah ali društvih. Upajmo, da se v tem oziru obrne na bolje, in v tem upanju vas pozdravljam ter končam svoje kratko poročilo.

F. Sepich.

Vesti iz Akrona.

Akron, O. — Nahajamo se v dolgih zimskih večerih, da si jih nekoliko skrajšamo, da se nam dolgočasje preveč ne usili, je dobro poleg društvenih aktivnosti, da delavci čitamo dobro štivo, bodisi dobre liste kot je Prosveta, ali pa poučne knjige, ki jih baš sedaj razprodaja SNPJ po zelo znižani ceni. Nikakor pa ne čitamo samo zato, da bi preganjali dolgčas, marveč čitamo zato, da si pridobimo več znanja, ki nam gotovo v življenju koristi.

Delavske razmere v akronskih "Rubbercah" niso posebno posebno povoljne in jih skoro ni potrebno omenjati. Le redek Slovenec je, da bi se tu sedaj naselil stalno, pa tudi jih ne vabim sem, ker je delo težko dobiti, posebno nevajenemu. Kdor ga pa dobi, je to le takrat, ko imajo takozvane "rush orders" — nujna naročila. V teh tovarnah imajo nekaka pravila, ki so, da nič več radi ne upošlujejo delavca, ki je nad 35 let star. Menda je tudi v drugih industrijah podobno postopanje. Toda kaj hočemo, če hočemo mladi živeti, moramo stari umreti.

Znano je, da naš novi predsednik Hoover obeta še večjo prosperiteto za časa njegove administracije, ki prične dne 4. marca t. l. Še večja prosperiteta da bo kot je bila lani, ko so imeli nekateri bogataši velikanske dobičke, mase delovnega ljudstva pa skorjo kruha in eno leto smo starejši ob koncu leta.

Goodyear Zeppelin družba je pričela graditi veliko tovarno v Akronu, v kateri bo izdelovala ogromne zračne ladje. Nikakor pa ni treba misliti, da se bo tu delo lagije dobilo. Ko bo pričela obratovati, jih bodo uposlili le par sto, dočim je že sedaj tu več tisoč brezposelnih.

Društvo št. 176 SNPJ še precej napreduje, posebno v finančnem oziru. Napredka v številu članstva ni veliko, ker sta se potem ustanovili že dve društvi, eno v Magadori in drugo v Kenmoru, O. Poleg teh dveh pa se je lani ustanovilo tudi mladinsko angleško poslujoče društvo št. 647 SNPJ v Akronu. Ker se je po novem letu združil Kenmore z mestom Akron, imamo sedaj kar tri društva SNPJ v Akronu, in to v mestu, ki sedaj šteje okrog 60 slovenskih družin in posameznikov. Lahko bi marsikaj dosegli na društvenem polju, ako bi delovali skupno. Mogoče se nam kdaj spet pridruži društvo iz Kenmora, kar bi pač bilo v večjo korist obeh društev. Mladinsko društvo je samo zase in kot se je že opazilo, da jim je najljubše, da se naše društvo ne vmešava v njihove zadeve.

Na decembrski seji je bilo sklenjeno, da vsak član in članica kupi vstopnico za društvene prireditve, razen bolnikov. Blagajniška knjiga je izkazovala $140 društvenih stroškov na leto, ki so jih navadno vplačali člani direktno ali indirektno le en del članstva, ki se vedno udeležuje vsake veselice in seje, dočim ostali ne pridejo ne na veselice in ne na seje. Ker pa samo vsi enako deležni društvenih dobrot, zakaj bi tudi vsi enako ne delovali za društvo in enako prispevali? Vsak dober član bi se moral ozirati na enakopravnost v vseh ozirih.

Nikar ne pozabimo to upoštevati. Bratski pozdrav!

Joseph Irman, blagajnik.

Malo osebne zgodovine.

Milwaukee, Wis. — Dne 27. aprila leta 1903 sem zapustil svojo rojstno vas Lipsenj ob Cerkniškem jezeru na Notranjskem in sem se podal kot 21 letni mladenič v obljubljeno deželo — Ameriko, v kateri še danes živim. Moja pot v Ameriko je bila dolga in težavna, radi vsemogočih listin in zaprek, kajti vojaščina je bila obvezna. Bil sem s skupino dvanajsterih fantov, katerih samo eden je bil 28 let star, ostali pa vsi pod 24. letom.

V Ljubljani je šla trda, ker so nas cesarsko kraljevi žandarji pregledovali nas in potne liste. Jaz sem imel potni list osebe, ki je bila meni podobna in radi tega sem se seveda najbolj bal. K sreči se je dobro izteklo. Napotili smo se k parobrodni družbi in tam smo dobili vse potrebnost za odhod na parnik, na katerega smo se čez par dni ukrcali v Havru. Bilo je ravno prvega maja, ko smo v Havru čakali na parnik. Delavci so paradirali z velikimi napisi. Tovariša sem vprašal, kaj to pomeni. Povedal mi je pomen delavske zavednosti in organiziranja, ter da je prvi maj praznik delavstva vsega sveta. Parade pa prirejajo zato, da demonstrirajo svojo solidarnost, ter da pokažejo kapitalistom svojo moč in zavednost.

Takrat nisem imel nikakšnega pojma o delavski zavednosti, nisem še vedel, kaj je delavska borba, ker doma sem imel le poduk duhovnom, cesarskih učiteljev. Tovariš mi je pripovedoval kako so se delavci borili v Trbovljah in drugod za svoje pravice. In spoznal sem pomen prvega maja in potrebo delavske solidarnosti. — Delavska parada v Havru je prišla na glavni trg, kjer so igrale godbe delavske himne in kjer so govorniki pojasnjevali delavcem pomen njih praznika.

Na parniku, ki nas je odpeljal iz Havra proti Ameriki, sem dobil posteljo, ki je bila podobna bolj jaslim kot postelji. Ljudje so se poslavljali in plakali. Bila je na krovu velika gnječa. Šel sem k postelji in legel k počitku, ker bil sem truden. Sladko sem zaspal na moji borni postelji. Niti vijaki parnika me niso zbudili. Čez par dni vožnje sem zbolel na morski bolezni. Par dni sem ostal brez jedi in pijače. Tudi ta je prešla. Sledila je nevihta in naš parnik je zibalo kot kašno malo pero ali list. Ameriško obal smo zagledali dne 13. maja ob 7. zjutraj.

Na parniku je postalo vse živahno. Vse je vpilo: Suha zemlja, suha zemlja. Pihala je prijazna sapa, ki nam je dobro strila. Približal se nam je mali parnik, v katerem so bili ameriški inspektorji ter zdravniki, ki so nas preiskali, medtem ko smo se bližali newyorški luki, v kateri smo opazili kip Svobode. Odpeljali so nas na znani Ellis Island, kjer se je vršila preiskava, nakar so nas odkazali v razne kraje Amerike.

Vožnja v Ameriko pred 25 leti je bila pač veliko drugačna kot sedaj, ker se vse spreminja, tako tudi parniška oprema za potnike na splošno. To sem na kratko napisal, da bodo čitatelji, ko bodo sedaj potovali, vedeli kako je bilo nekdaj in sedaj. — **Joseph Ule.**

Naše razmere.

Ironton, Minn. — Že dolgo nisem čital v Prosveti nobene novice iz te naselbine, želim pa jaz nekoliko poročati, seveda ne nič kaj veselega, ker veselje med delavci je prav malo. Delavske razmere so pod ničlo in jih radi ne razglašamo v javnosti. Delavec je plačan tako nizko, da se mora oče, ko pogleda ček, razjokati, posebno še, če ima veliko družino.

Dne 22. decembra sem ze bil namenil dobiti lepo božično drevesce. Dospel sem v gozd ter posekal dve primerni drevesci, ju naložil na avto in se med potjo nazaj grede ustavil v Rivertonu, Minn. K meni je prihitela mrs. J. Debelak in me prosila, če bi jo hotel peljati na Crosby, Minn., kjer je želela obiskati na smrt bolno prijateljico mrs. J. Kezer, katera je želela še enkrat videti vse prijatelje in znance. Tako je bilo namreč Debelakovi telefonično sporočeno. Takoj sem pognal avto in peljal dve rojakinji k bolni ženski. Peljali smo se skozi Ironton, kjer mi je žena povedala, da je tudi ona v moji odsotnosti dobili slično telefonično vest. Avto sem še bolj pognal, da smo prišli na cilj. V hiši bolne znanke je bilo poleg domačih že veliko ljudi, in bolnica se s težavo odprla oči ter rekla, da nas vse pozna ter da ji je težko zapustiti dva otroka, moža in druge sorodnike, ker se mora kmalu posloviti za vselej.

V hiši je nastalo vse žalostno, ženske so jokale, kajti bolnica je bila priljubljena daleč na okoli. Prosila je za požirek vode in je želela več zraka, nakar je polagoma pojemala in čez nekaj časa mirno zatisnila oči. Pogreb se je vršil iz hiše žalosti dne 24. decembra ob 9. zjutraj. Še žalostnejše je bilo videti, ker njen mož ni mogel za pogrebom, kajti baš takrat je trpel na influenčni bolezni in je izmučen od težkega dela. Sprevod je bil lep, kajti udeležilo se ga je veliko ljudi z avti. Krsta je bila obdana z venci in cvetlicami. Žal pa nam je bilo, ker pokojna ni bila članica nobene slovenske podporne organizacije. Ko bi bila pri SNPJ, bi jo članstvo lepo spremilo k pogrebu. Spadala pa je k dvema angleškima organizacijama, k Royal Neighbors in k Life zavarovalnici, katerih članice pa se niso udeležile pogreba in ji niso položile nobenih cvetic, kot bi ji članice SNPJ.

Pokojni blag spomin, sorodnikom pa naše sožalje!

Tony Deblock.

O clevelandskih pevcih.

West Park, Ohio. — Ni še dolgo tega, ko so pri nas pod pokroviteljstvom dramskega društva "Danica" priredili že drugič koncert s kabaretnimi točkami Clevelandčani A. Eppich, L. Belle in Fr. Plut.

Program, ki je bil kot prvič jako obširen in lep, so izvajali jako precizno, tako da je bilo navzoče občinstvo do skrajnosti zadovoljno. Pri točkah ni hotelo ploskanje ponehati in treba je bilo marsikatero točko ponavljati. Imeli smo velik duševni užitek.

Imenovani pevci so ponovno dokazali, da so v resnici izvrstni pevci in igralci. Tudi iz drugih naselbin prihajajo o njih jako dobre kritike. Torej društva po naselbinah naj jih ne pozabijo povabiti, kajti imeli boste obilo zabave in tudi finančno vam bo pomagano. Tudi pri operi "Turjaška Rozamunda" v Clevelandu, O., so imeli glavne vloge, ter dokazali, da so prvovrstne pevske moči.

Ne bom na dolgo opisoval tega koncerta, ker vem, kjer so slišali te pevce peti, da jih bodo ponovno povabili. K nam bodo zopet prišli na spomlad v tretjič.

H koncu jim izrekam v imenu dramskega društva "Danica" najlepšo zahvalo, ker so nam pomagali do dobrega moralnega in finančnega uspeha.

Poročevalec.

Ivan Molek:

OPAZOVANJA

Karikature.

Vojaška diktatura v kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca ni nič izrednega v onih milih krajih. Tam je že v navadi, da vojaštvo lovi čebelne roje in ribe. Tam se reakcijonarji imenujejo radikalci in zelo radikalni kričači so navadno največji reakcijonarji.

Zgodilo se je tudi, in še se zgodi, da je duhovnik železniški minister, ker se menda bolj razume na vagone in mizerijo lokomotiv kakor na brevir in mizerere.

Dalje imajo seljake, ki so advokati, ali so advokatje seljaki? Ne vem, katero je pravilno. Fakt je, da so seljaki v Zagrebu sami veliki gospodje, ki že deset let klepetajo kakor klepeteli na hruški in samo klepetajo. Ako diktatura doseže samo to, da bodo klepetavi doktorski seljaki malo šutili, se bo izplačala. Mogoče jih diktator — po Mussolinijevem zgledu — konfinira na kakem otoku v sinjem Jadranu.

Če je vse to mogoče v kraljevini, zakaj bi ne bil še general na čelu vlade, na čelu sodišč in na čelu vsega? Ne vem sicer, koliko se srbski generali razumejo na državno gospodarstvo, eno pa gotovo znajo: ukazovati. Ukazali bodo rezko in s tleskom in eto: — državna blagajna bo polna zlata in srebra, kašče bodo polne žita, polne zidanice vina, skladišča polna robe in po vsej deželi od Niša do Piša zrastejo dimniki do neba visoki, iz katerih se bo kadilo na Dunaj in v Rim . . . O, bajoneti in sablje delajo čudeže, kadar imajo dobre "vrhovne zapovednike".

Mussolini se nekaj baha, da je Jugoslavija le spoznala, da ma on najbolj prav. Mussolini se naj gre solit! On je sicer ugočen — saj je ustavil erupcijo Etne! — kljub temu je njegov fašizem kisla repa napram poročči, ki se zdaj reže v Belgradu, s katero generali nasitijo dvanajst milijonov želodcev — ne, da ostane sedem vagonov kacev.

Trunkov paradiž.

Vrlemu delavcu Trunku ni bilo še nikdar tako lahko pri srcu in pri duši kakor mu je njegova stara leta v deželi slovenske svobode. Ali ni lepo, da človek lahko piše vse, kar hoče, kolikor hoče in kadarkoli hoče? Ej, prijatelj, to je življenje!

Kajne, prijatelj, mi ostanemo v Ameriki! Tu je polje, kakšnega ni zunaj. Koromandija. Polje široke in visoke svobode. Dober, delaven človek se lahko razmahne in izpliše! Yes, prijatelj, mi ostanemo na delu na polju!

Pihanje na revščino.

Angleški lord, ki se zanima za socializem, je organiziral društvo za druge lorde, ki se tudi zanimajo za socializem in imajo denar. Namen društva je, da lordi razdele denar med uboge.

Ako je to res, tedaj sedi lord v bedakovem paradižu. Deljenje miloščine ne odpravi revščine in ti ne prinese socializma. Kdor tišči njegovo premoženje, in bi rad pomagal delavcem, naj porabi premoženje za izobrazbo delavske mase. To bo pomagalo.

PRISELJENKE V INDUSTRIJI

Ena izmed vsakih pet žensk, zaposlenih v tovarniških industrijah Združenih držav, se je rodila v inozemstvu. To se je dognalo na podlagi preiskave, ki jo je izvedel ženski urad departmenta za delo in izid katere je bil obelodanjen od ravnateljice tega urada v njenem letnem poročilu. Svrha preiskave je bila dognati, do kake mere so se te ženske prilagodile ameriškemu industrijalnemu življenju, koliko je to zaposlenje potrebno tem ženskam, kaj ta zaslužek pomenja za nje in za njihove družine in koliko njih sil in časa je dano industriji. Za časa te preiskave je bilo izprašanih 2100 priseljenk v Philadelphiji in v Lehigh dolini. Našlo se je, da samo ena izmed vsakih pet je bila ameriška državljanka.

Eden izmed najbolj zanimivih delov te študije je dejstvo, da se je polovica teh žensk poprej bavila s poljedelstvom v deželah, od koder so prišle, in to v 80 odsto slučajih na svojem lastnem zemljišču. Od posebne važnosti je ta prehod iz dežele v industrijo in uspeh, s katerim so se prilagodile novemu okolišu. Značajna karakteristika v tem pogledu je velik njihov pogum, s katerim so si poiskale delo in se ga držijo vzlic dejstvu, da 40 odsto izmed njih ni znalo angleški, ali pa le jako malo. Večina njih ni imela nikakih šol ni tukaj ni v domovini in poleg tovarniškega dela so opravljale težke gospodinjske dolžnosti.

V 156 izmed izprašanih slučajev so bile te ženske edine vzdrževateljice družine, dasi več kot polovica njih je bilo poročenih in je živelo skupaj z možem. Le 139 njih je bilo popolnoma neodvisnih in je živelo oddeljenih od družine.

Eden izmed vsake desetorice mož za časa preiskave ni doprinašal k vzdrževanju družine. Sezonsko zaposlenje, kot v gradbeni industriji, je zmanjšalo zaslužek drugih. Neverjetno visoko število je bilo brez dela že leto dni. Povprečni zaslužek moških vzdrževateljev — polovi[illegible] zaslužuje več, polovica pa ma[illegible] — je znašal 25 dolarjev. 29 o[illegible] sto izmed žensk v Lehigh Va[illegible] ley in 17 odsto v Philadelphi[illegible] je zaslužilo do $20 na teden. D[illegible] set odstotkov v Legih Valley [illegible] 11 odsto v Philadelphiji je [illegible] služilo manj od $10 na tede[illegible] Povprečni tedenski zaslu[illegible] žensk v Lehigh Valley je [illegible] $16.75 in žensk v Philadelphi[illegible] $15.35.

Našlo se je, da zlasti Italija[illegible] ke in Nemke v Philadelphiji p[illegible] vzemajo delo na dom. Glav[illegible] stroke dela so bile šivanje p[illegible] prožnih krp, dovrševanje m[illegible] ških sukenj, pripojevanje v[illegible] nostnih igel in spon na kart[illegible] vezenje otroških oblek itd. T[illegible] otroci so pomagali pri tem d[illegible] lu, ali zaslužek je bil sramot[illegible] majhen. Ena izmed žensk je [illegible] kla: "Prosimo Boga, da nam [illegible] delo, ko ga dobimo, smo ta[illegible] izčrpane, da gre več kletev k[illegible] spon na karton." Poročilo pri[illegible] minja, da se ni čuditi, da te d[illegible] lavke ne mislijo na konzume[illegible] niti na nepošteno konkurenco, [illegible] jo njihov nizki zaslužek omog[illegible] čuje proti industrijalcem, ki [illegible] držijo višjih socijalnih sta[illegible] dardov.

Povprečna velikost družine [illegible] znašala štiri in pol oseb, ali s[illegible] raj vsaka sedma družina je [illegible] mela sedem ali več članov, ne[illegible] tere celo trinajst. Otrok je b[illegible] mnogo in zato je bil problem [illegible] hove vzgoje jako resna stv[illegible] Izmed več kot tisoč otrok, m[illegible] ših od osem let, 101 je bilo p[illegible] ščenih doma v oskrbi starejš[illegible] otrok, 417 z drugimi člani d[illegible] žine in devet—vštevši eno d[illegible] dve leti staro — je bilo pre[illegible] ščenih samim sebi doma. Kak[illegible] 500 je bilo v oskrbi drugih [illegible] ven doma, v šolah, pri soro[illegible] kih ali sosedih. V nekem s[illegible] tremnem slučaju je bilo d[illegible] šest let staro, zaprto samo d[illegible] ves čas, ko je mati delala v [illegible] varni.

Te delavke so bile zaposlene [illegible] tovarnah cigar in cigaret, o[illegible] čil in svile ter v drugih tek[illegible] nih tovarnah.—FLIS.

Čiščenje v upravi sanitarnega distrikta.

Chicago. — Uprava sanitarnega distrikta je v četrtek odslovila nadaljnih 148 oseb, ki so bile v službi distrikta, da se tako znižajo izdatki in odvrne finančna kriza. Znižala je tudi plače več uradnikom. Na plačilni listi sanitarnega distrikta je bilo še pred enim mesecem 160 policajev; to število se je zmanjša[illegible] na 39 z zadnjim odlokom upra[illegible] nega odbora.

Odbor za oddajanje pogodb, [illegible] ima v načrtu konstrukcijsko d[illegible] lo za trinajst milijonov dol[illegible] jev, je naslovil na upravo p[illegible] cijo, da izdela načrt, ki bi o[illegible] gočil nadaljevanje z delom, [illegible] da bi se za to zahtevalo tak[illegible] njega plačila.

Vesti iz Jugoslavije

PRIBIČEVIČ RADIKALOM ZA BOŽIČ.

(Izvirno.)

Zagreb, 25. dec. 1928.

Voditelj opozicije, Svetozar Pribičević, je za božič napisal članek, iz katerega ponatiskujemo par odlomkov. Članek ima naslov "Um, ne pa sila". Tako-le piše:

"Demokracija bo zmagala povsod na vsej črti in v vseh narodih. V naši državi je največji nasprotnik demokracije radikalna stranka... Pri nas se radikalna stranka drži le s podporo policijskega aparata in se mora za svojo današnjo moč v parlamentu zahvaliti nasilnim volitvam.

Mi smo pred vojno poveličevali Srbijo kot državo svobodnega dela našega naroda, kjer vladajo režimi svobode. Zato smo po ujedinjenju leta 1918. smatrali Srbijance kot zastopnike in nositelje svobode, kot bogove svobode ali vsaj kot polbogove. Grdo smo bili razočarani. Ugled Srbije je padel v vseh prečanskih krajih brez razlike na najnižjo stopnjo. Mi se uprav čudimo, da je mogoč iz Beograda tako nasilen sistem, kakršen se izvaja zlasti po prihodu Velje Vukičeviča na oblast do današnjega dne. Za ta sistem in za tak nasilen režim nosi glavno odgovornost in skoro izključno radikalna stranka. Ta stranka je vladala neomejeno in brez prestanka v bivši kraljevini Srbiji od prihoda kralja Petra l. 1903 do poloma avstro-ogrske monarhije. Tudi v Jugoslaviji vlada ta stranka od 1. decembra 1918. brez prestanka do današnjega dne, in ima vse glavne resore v svojih rokah. Radikalna stranka vlada torej že 25 let. Takega primera ne najdemo nikjer. Nobeden narod ne bi trpel neprestano oblast ene stranke tako dolga leta, zlasti kadar grabi oblast s tako brezprimernimi policijskimi nasilji. Vzemimo le volilne kabinete od leta 1918 do danes. Na čelu volilne vlade leta 1920 je bil Milenko Vesnič, radikal, leta 1923 je vodil volitve homogeni radikalni kabinet s pokojnim Nikolo Pašičem. Volitve leta 1925 je zopet vodil kabinet, ki mu je načeloval Nikola Pašič. Leta 1927 so bile volitve pod radikalom Veljo Vukičevičem. Skrajni čas je, da se s tem preneha. Radikalna stranka je ubila ugled Srbije v narodu.

Politika radikalne stranke je plemenska politika. V narodu se predstavlja kot srbska in pansrbska stranka, hkrati pa hoče imeti glavno besedo v državi, ki je država Srbov, Hrvatov in Slovencev. Znano je, kakšno vlogo so igrali radikali pri krstitvi naše države in ko je vidovdanska ustava dajala državi ime. Vsi mi drugi smo hoteli imenovati državo jugoslavensko kraljevino ali kraljevino Jugoslavijo. Pokojni Nikola Pašič pa je v imenu radikalne stranke protestiral in grozil sredi ustavotvornega dela s krizo vlade..."

Tak članek je napisal Pribičević kot božično darilo radikalni stranki. Dejstva, ki jih ugotavlja, so zanimiva. Zato članek v izvlečku ponatiskujemo.

Korošec v Sloveniji, kriza v Beograd.

Naš dični dr. Korošec, "največji Slovenec" se je pripeljal v ponedeljek v Ljubljano za božič. Pripeljal se je z orient-ekspresom. To baje radi tega, ker je znj najbolje, da pasira Zagreb čim hitreje in ponoči, ker ni izključeno, da bi kljub varnostnim odredbam in strogi straži prišlo do kakega incidenta z Zagrebčani. Spremljalo ga je seveda več detektivov, da pazijo na "največjega Slovenca". Ostal je v Ljubljani dva dni, konferiral z raznimi vodilnimi politiki klerikalne stranke. Pravijo, da je bil bolj slabe volje, da ni bil videti nič kaj dičen. V noči od torka na sredo se je vrnil spet v Beograd, kjer ga je na postaji pričakal načelnik notranjega ministrstva Žika Lazić. Imela sta na postaji kaj daljši razgovor, nakar se je odpeljal Korošec na svoj dom. Popoldne se je sestal z Veljo Vukičevičem, da prerešetata politični položaj. Zvečer sta se ponovno sestala. Brzkone je bilo precej novega in je bilo treba sklepati, kaj bi s "krizo vlade", ki je med tem dozorela popolnoma. Pridružil se njima je muslimanski voditelj Spaho. Tako je torej zborovala trojka, ki bo baje vodila novo vlado, ki bi morali jo dobiti v parih dneh. Nad dve uri je trajal sestanek trojke. Vukičević je izrazil predlog, naj današnja vlada poda ostavko (demisijonira), nakar naj sestavi vlado trojka Vukičević, Korošec in Spaho. Davidović izpade.

Radikalni minister Cvetković je izjavil novinarjem: "V treh dneh bomo imeli novo vlado." Kriza vlade je neizbežna, ker so prišli v nasprotje z Davidovičem. Tako pričakujejo ostavke vlade vsak dan. Spremembe ne bo nobene, ker bo vlado prevzela trojka, ki bo nadaljevala današnjo politiko.

Za dr. Korošca bo to tako majhen doživljaj kot ga je doživel na svojem izletu v Sloveniji. Na sveti dan 25. t. m. je napravil s svojimi spremljevalci izlet na Šmarno goro. Na potu mu je spodrsnilo. Padel je z vso silo ter se zakotalil po obronku. Na srečo strmina ni bila velika. Spremljevalci so priskočili in ga dvignili. Malo so se "gospud" opraskali, roko so mu morali celo obvezati. A izlet se je seveda izvedel do kraja. Majhna nesreča za človeka, ki je vajen vse drugačnih padcev.

Čemu hočejo izključiti Davidoviča iz vlade? Davidović je stavil kot pogoj, da ostane demokratska stranka v vladi sledeče zahteve:

Sprejem zakona o dalmatinskem agraru, zakona o razložitvi kmetov in zakona proti korupciji ter imenovanje civilista za zagrebškega velikega župana. — Te zahteve stavi Davidović, a trojica Korošec-Vukičević-Spaho ne mara teh zahtev sprejeti. "Slovenec" pravi, da teh zahtev iz finančnih ozirov ni mogoče rešiti.

Tako piše "Slovenec" in slepec bi moral biti, kdor ne bi tu spoznal farizejstva klerikalcev. Korošec ne mara sprejeti zakona proti korupciji, to se pravi, da dr. Korošec je za korupcijo in odiranje države na škodo prebivalcev in davkoplačevalcev.

Takih "čednosti" je "veliki Slovenec" poln.

Gospodarski položaj v Dalmaciji.

Split, 27. dec. 1928.

Splošne gospodarske razmere v Dalmaciji so zelo slabe. Na eni strani imamo nerazvito poljedelstvo in ribarstvo, na drugi strani nimamo v javnih delih še zdaleč toliko dela, da bi lahko narod preživili ž njimi. Nič boljše ni z industrijo, ki je zelo neznatna. Živinoreja enako nima izgledov za razvoj. Da bi izboljšali poljedelstvo, delamo premalo. Avstrija je trošila za to krog 700.000 zlatih kron, dočim je daja naša država leta 1926 celih 7.000 Din za trtne sadike (in to v krajih, kjer je vino glavno vrelo dohodkov), za Vojvodino je daja 30.000, za Slovenijo 108.000 in za Južno Srbijo 488,-000. Isto razmerje imamo tudi v drugih panogah.

Ribarstvu bi bilo treba večje pomoči. Kako, je pokazala nedavna konferenca ribičev v Splitu. — Siromašnim kmetom, ki so mnogo trpeli radi slabe letine, so obljubili, da jih bodo zaposlili na javnih delih. A teh javnih del je zelo malo in bo s tem le malo pomagano. — Industrijskega posla sploh ni, razen splitske okolice. Že od leta 1925 priporočajo stalno vladi, naj bi zgradila država moderno sušilnico v srednji Dalmaciji za zdravilstvo in vonjava zelišča. Tovarna bi stala kvečjemu kakih 50.000 Din in bi prebivalstvu mnogo pripomogla k lažjemu življenju, ker bi to postala sčasoma važna panoga dalmatinskega gospodarstva. Posebno še ker je danes srednja Dalmacija popolnoma odvojena od gospodarskega življenja. Bolj kot kdaj poprej je navezana sama nase. Prej je vsaj z vinom in sardinami, ki jih je izvažala v Češko, Madžarsko, Galicijo i. t. d., zaslužila nekaj, zdaj tega ni več. Dalmatinski kamen ne gre v denar kljub svoji izborni kakovosti, ker ga železnice ne morejo poceni voziti na daljše razdalje.

Če seštejemo vse skupaj, imamo sliko nevarnosti skupnega gospodarskega položaja v Dalmaciji, kot posledico nerazvitega poljedelstva in rudarstva, pomanjkanje zaslužka, po drugi strani pa popolno izoliranost naše pokrajine. Zadnja tri leta nas pa še tare stalna slaba letina radi suše in elementarnih nesreč. Slabe prometne zveze in zapuščena pristanišča pa ne omogočujejo vnovčenja naših artiklov: vina, olja, rib, kamna, cementa, eternita, zelenjave itd.

V naši prirodno najlepši pokrajini ne cveto torej rožice za domače prebivalstvo. Letoviščarji ki prihajajo k našemu morju s polnimi mošnički — njim se brez dvoma godi kar dobro. Lahko uživajo prirodno lepoto, nas pa tarejo skrbi za življenje.

Finančni odbor je imel te dni sejo, na kateri je razpravljal o proračunu. Na dnevnem redu je bil proračun dolgov. Finančni minister je dal zmedeno poročilo, tako da ni niti povedal, koliko znašajo vsi naši inozemski dolgovi. Zemljoradniška poslanca Vujič in Lazić sta pa ugotovila, da je država tako zadolžena, **da pride že na vsakega novorojenčka 1500 Din državnega dolga...**

Rudarji državnih rudnikov so izročili direkciji za šume in rude rezolucijo, s katero zahtevajo poboljšanja plač in izboljšanje delovnih pogojev. V posebni spomenici navajajo naravnost strahotne podatke o svojem bednem življenju. Povišanje plač podpirajo s poslovno konjunkturo državnih rudnikov.

Krvav božič v Poreč ah na Koroškem. — V neki vasici pri Poreč ah ob Vrbskem jezeru na Koroškem so doživeli ljudje letos grozen sveti večer. Pri kmetu Janezu Jeagru je služil za hlapca 19letni Miha Kreutzer. Jaeger je hlapca obdaroval kakor se spodobi hišnemu poslu; dal mu je nekaj v denarju, nekaj pa v naturi. Hlapec pa je menil, da je dobil premalo in se je strašno razhudil nad gospodarjem. Začela sta se prerekati. Slednjič je Jaeger povedal Kreutzerju, da lahko gre, če mu ni všeč pri njem.

Hlapca je odpoved tako razjarila, da je skočil v hlev in popadel gnojne vile. Hotel jih je zasaditi gospodarju v prsa. Jaeger pa se je bodeža ubranil z roko. Gospodarjev sin, ki je videl, da je oče v smrtni opasnosti, je priskočil roditelju na pomoč. Zdaj sta se branila dva proti enemu. Domače ženske, ki so videle, da je stvar resna, so začele moške miriti. Kreutzer, ki se je bil medtem preril do kuhinjske mize, je pograbil velik nož in ga je vrgel v gospodinjo. Nož je obtičal v njenem hrbtu in jo je težko ranil.

Vaščani, ki so doznali za grozni prepir med gospodarjem in poslom, so naglo obvestili najbližjo orožniško postajo, ki je poslala nad Kreutzerja žandarje. Z velikim naporom se jim je posrečilo vjeti in ukrotiti pobesnelega hlapca, ki je sedaj izročen človškemu sodišču in se bo moral zagovarjati radi trojnega poskušenega umora.

Umor vojaka. — Redov 3. čete donavskega neboračkega bataljona v Beogradu, 22letni posestnikov sin Josip Grams je 21. dec. prispel na sedemdnevni dopust. Pripeljal se je ob 17.45 s potniškim vlakom do Brežic ter nato hodil proti domu. V Krški vasi se je le nekoliko pomudil ter je v Bukovčevi gostilni izpil četrtinko vina, nakar je zopet sam nadaljeval pot proti domači vasici Gazice, ki se nahajajo ob Krki pri Cerkljah.

Zgodaj v nedeljo zjutraj so našli ljudje, ki so šli k maši, vojaka Gramca mrtvega sredi ceste med Krško vasjo in Cerkljami. Ležal je v veliki mlakuki krvi in na lobanji sta zevali dve veliki rani. Takoj so o strašni najdbi odbvestili orožnike v Krški vasi, ki so ukrenili vse potrebno za ugotovitev dejanskega stanu in pričeli s prvimi poizvedbami po morilcih. Bilo je na mestu očividno, da je vojak postal žrtev zavratnega umora. Sodna komisija je pozneje ugotovila, da je bil dvakrat udarjen z ušesom sekire.

Že prve poizvedbe so dognale, da gre za akt maščevanja. Neposredni povod za zločin je dala neko domače dekle iz Gazic, zaradi katere je nastalo ljubosumnje med umorjenim vojakom in dvema domačima fantoma, ki ju zdaj lovijo orožniki.

ZDRAVSTVO

Poljudna beseda o higijeni in skrbi za zdravje.

ZDRAVNIŠKA SLUŽBA NA POTNIŠKIH LADJAH.

Dr. Gerhard Venzmer piše:

Navadno beremo, da se delovanje ladijskega zdravnika omejuje na zdravljenje morske bolezni in pa na prijazno občevanje s potniki. Zdravniki pa, ki so napravili eno samo potovanje, dobro vedo, kako napačno je to mnenje in kako veliko odgovornost nosi dandanes zdravnik na krovu velike moderne potniške ladje.

Dnevno delo ladijskega zdravnika na potovanju je v splošnem takole sestavljeno: Okoli sedme ali osme jutranje ure se prične večinoma govorilna ura za ladijsko osobje. Pri kuhinjskem in strojnem osobju se porajo posebno opekline in poparitve, pri nalaganju se pripete lažje in resnejše poškodbe, ki zahtevajo znanja kirurgije. Tudi zdravniška izpoved glede morebitnih posledic ali službenih poškodb igra seveda veliko vlogo. — Za to govorilno uro pride navadno govorilna ura za potnike. Tudi pri teh nastopijo med vožnjo vse mogočne bolezni, od najlažjih do najbolj resnih. Vsled ozkega sožitja na ladji zahtevajo zlasti infekcijske bolezni posebno pozornost glede izolacije, desinfekcije in preprečenja. Tropične bolezni mora zdravnik spoznati in mora postopati po načelih moderne terapije; operirati mora vnetje slepega črevesa in zlome, pri porodih mora biti zraven itd. Popotniki, ki potujejo v kopališče, se hočejo že med vožnjo informirati o vsem potrebnem; oni, ki se vračajo, porabijo bivanje na krovu večkrat za nakdanjo zdravljenje. — Po dopoldanski govorilni uri pride na vrsto obhod po vsej ladji, pri katerem je ladijski zdravnik kapetanu svetovalec v vseh stvareh higiene. — Popoldne so zopet govorilne ure, ki jim sledijo obiski pri obolelih popotnikih in pri ladijskem osobju, deloma v kabinah, deloma v ladijski bolnišnici.

Zdravnik na moderni ladji ima na razpolago tudi vso najmodernejšo zdravniško opremo, višinsko solnce, aparate za izžarivanje dolgih valov, solnčne in druge kopeli, na najnovejših luksuznih ladjah tudi že popolno Roentgenovo opremo. Strežniki in bolniške sestre mu pomagajo pri njegovem delu.

Zdravnik velikega modernega potniškega parnika ali motorne ladje mora imeti vsestransko zdravniško znanje, ki je visoko nad povprečnostjo. Biti mora strokovni zdravnik za vse bolezni; saj ne more poslati svojih pacientov k bližnjemu špecialistu ali pa v splošno bolnišnico. On edini nosi sam vso odgovornost za strokovno zdravniško oskrbo za stotere ali celo tisočere zaupane mu popotnike in za številno ladijsko osobje.

Da ima ladijski zdravnik možnost, da ostane v stiku z napredki znanosti, za to mu je treba seveda neprestanega študiranja, in tudi to mu vzame mnogo časa. Zelo skrbi za izpopolnjevanje ladijskih zdravnikov v njih stroki na primer plovbna družba Hamburg-Amerika, na kratko Hapag imenovana. To je doslej edina družba, ki je nastavila zdravnika za predstojnika svojega medicinskega oddelka. Za svoje stalne ladijske zdravnike preskrbi družba zamenjavo z asistenti univerzitetnih klinik, posebno iz notranjih in iz kirurgično-ginekoloških oddelkov. Samo ob sebi je umljivo, da mora biti ladijski zdravnik družabno zelo spreten, takten, diplomatičen, da mora znati dosti jezikov itd. Biti mora torej v vsakem oziru na višku

Seveda pa zahteva zdravnik, ki izpolni vse te zahteve, da mu jamči njegov delodajalec tudi zavarovano eksistenco. V tem oziru so moderne plovbne družbe zelo napredne in so opustile prejšnji običaj, da najamejo ladijskega zdravnika samo od potovanja do potovanja. Samo na tovornih in manjših potniških ladjah je to še sedaj običajno in ima torej na deželi zaposleni zdravnik tudi sedaj še možnost, da spozna kot začasni ladijski zdravvnik tuje dežele. Navadno na prekooceanskih ladjah so nastavljeni pogodbeni zdravniki z večletno obveznostno dobo, njih plača je primerno na novo urejena, in je ustanovljen na ta način nov stan, stan stalnega ladijskega zdravnika. Ta potuje zmeraj tja in sem, razen odmorov, ki smo jih zgoraj omenili, in razen rednega dopusta. Poleg njega je na modernih potniških ladjah večinoma tudi še pomožni zdravnik, ki napravi eno samo vožnjo tja in nazaj. Dobi vso oskrbo in še plačo zraven. Tako si napravijo nekateri zdravniki najlepše potovanje; združijo vsestransko prakso z najbolj zdravim potovanjem, s potovanjem po morju. Čeprav se tudi oni zavedajo svoje odgovornosti, je le-ta vendar nekaj čisto drugega kot pri stalno nastavljenih zdravnikih.

Največja bolnišnica sveta.

Simon Letr, stalni ameriški sotrudnik dunajskega "Tagblatt"-a, piše:

"Na dan odkritja Amerike, 12. oktobra, je bila v svečani seji otvorjena največja bolnišnica sveta. Dekan medicinske fakultete univerze Columbia v New Yorku je imel otvoritveni govor, v katerem je poudarjal zlasti zasluge dunajske univerze za medicinsko znanost. Manhattan se imenuje polotok, na katerem je zgrajen pravi New York. Na najvišji njegovi točki, nad bregovi Hudsona, se dviga kompleks visokih poslopij, namenjenih medicinskemu raziskovanju, skrbstvu za bolnike in pouku. Pred osemnajst leti se je rodila misel po ustanovitvi svetovnega medicinskega središča, kjer naj bi bilo vse združeno, kar pospešuje medicinsko znanost in bolniško skrbstvo. Dobil se je dobrotnik, ki je dal miljone dolarjev vredno stavbišče zastonj na razpolago in vrhu tega še veliko svoto za izvedbo ogromnega podjetja; in tako so mogli pričeti z gradbo pred približno štirimi leti. Doslej je stala zgradba 20 milijonov dolarjev; nameravano povečanje bo zahtevalo še nadaljnih 20 milijonov.

Enajst nebotičnikov je že zgrajenih. V njih je nastanjena medicinska fakulteta univerze Columbia, presbitarijanska bolnišnica, ženska klinika, urologična klinika, Vanderbiltova klinika, po ustanovitelju Harknessu, imenovan paviljon, ki ima zlasti sobe z eno posteljo, Maxwellova halla, služeča izobrazbi in stanovanju strežnic, otroška bolnišnica, nevrološki in psihiatrični zavod, ter zobna in ušesna klinika univerze Columbia. Prej raztreseni zavodi so prišli tukaj skupaj; vsak v velikanskem kompleksu nastanjeni zavod bo obdržal svojo tradicijo, a z zbližanjem vseh za medicinsko vedo in za medicinski obrat v poštev prihajajočih činiteljev se bo dalo dosti več doseči. Vsako nadstropje je celota zase, obstoji iz moderne bolnišnice s 64 posteljami, iz manjših laboratorijev in ležalnih lop. V posebnem nadstropju je osem velikih operacijskih sob, prostori za narkozo in amfiteatralično zgrajena operacijska dvorana, dalje prostori za obiskovalce in dijake in telovadnica. Na strehi je vrt.

Poleg splošne bolnišnice se nahaja v vsakem nadstropju še poseben oddelek, obstoječ iz treh sob z 12 posteljami, iz 2 s 5, iz 2 s 4 in iz 10 sob z eno posteljo. Vsaka posamezna postelja pa se z zastori zastre, če bolnik tako hoče. Vseh oken je 4000; polno svetlobe in solnca pride noter. V pritličju je glavna kuhinja v kateri se lahko napravi na dan obed za 6000 oseb. Dalje je tam kuhinja za pripravo posebne diete, shramba za živila in nekakšna kavarna, v kateri dobivajo hrano nastavljeni, dijaki in obiskovalci; tudi rokodelske delavnice so tam. Pralnica, nahajajoča se v posebnem krilu, more oprati na dan 10 ton (10.000 kg) perila.

Omenjeni Harknessov paviljon je namenjen zasebnim pacijentom; je pa to 9 nadstropij visoka zgradba s 147 sobami in s 35 prostori, ki služijo za zasebno bolnišnico zdravnikov in upravnih predstojnikov medicinskega središča. Seveda je ta paviljon kar najmodernejše opremljen. V njem so tudi sobe, ki se oddajajo sorodnikom bolnikov ali pa tujim obiskovalcem, ki so tukaj nastanjeni in oskrbovani kot v kakšnem hotelu. Kirurgi in internisti, v paviljonu zaposleni, imajo na razpolago dosti sob, da moreje izvajati tam svojo zasebno prakso.

Umljivo je, da so v službi tega medicinskega podjetja vse znanstvene znajdbe in vsi aparati najnovejšega časa. Podjetje šteje doslej 1674 postelj in omogoča istočasno izobrazbo 400 dijakom zobozdravstva ter 236 strežnicam. Za zdradbo bolnišnice so porabili 4 milijone kosov opeke. Nikdar prej še ni bil zgrajen za medicinsko vedo in za skrbstvo bolnikov tak ogromen spomenik. Že se je pojavil načrt, da se tudi na vzhodni strani New Yorka uresniči tako velikanski načrt.

"Zdravje."

Slovenska Narodna Podporna Jednota

Ustanovljena 9. aprila 1904 — Inkorp. 17. junija 1907 v državi Illinois

GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWNDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS

Izvrševalni odbor:

UPRAVNI ODSEK:

Predsednik Vincent Cainkar; podpredsednik Andrew Vidrich, R.F.D. 7, Box 163, Johnstown, Pa.; gl. tajnik Blas Novak; tajnik bolniškega oddelka Lovrenc Gradišek; gl. blagajnik John Vogrich; urednik glasila Jože Zavertnik; upravitelj glasila Filip Godina; vrhovni zdravnik Dr. F. J. Kern, 6233 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

GOSPODARSKI ODSEK:

Frank Somrak, predsednik, 996 E. 74th St., Cleveland, Ohio; Frank Alesh, 2124 S. Crawford Ave., Chicago, Ill.; Jacob Zupančič, 2627 S. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.

POROTNI ODSEK:

John Goršek, predsednik, 414 W. Hay St., Springfield, Ill.; John Trčelj, Box 22, Strabane, Pa.; Tony Shragal, R.F.D. No. 1, Johnston City, Ill.; Frank Podboj, Box 61, Park Hill, Pa.; Anton Šular, Box 27, Arma, Kans.

BOLNIŠKI ODSEK:

OSREDNJE OKROŽJE: Lovrenc Gradišek, 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VZHODNO OKROŽJE: Joseph Zorko, R.F.D. 2, Box 120, West Newton, Pa.; Anton Abram, 1169 E. 76th St., Cleveland, Ohio.

ZAPADNO OKROŽJE: Jacob Baloh, R.R. 8, Box 88, Pittsburg, Kans., za jugozapad; Frank Klun, Box 958, Chisholm, Minn., za sev. zap.; John Golob, Box 144, Rock Springs, Wyo.

Nadzorni odbor:

Frank Zajc, predsednik, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill.; Ludvik Medvešek, 6409 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio; Albert Hrast, 555 So. Pierce St., Milwaukee, Wis.

Združitveni odbor:

Frank Vidmar, predsednik, 1242 S. 55th Ct., Cicero, Ill.; John Olip, 2426 So. Clifton Park Ave., Chicago, Ill.; Peter Geshel, 405 N. Walnut, Colorado Springs, Colo.

POZOR!—Korespondenca z glavnimi odborniki, ki delajo v glavnem uradu, se vrši takole:

VSA PISMA, ki se nanašajo na posle gl. predsednika, se naslove: Predsedništvo S.N.P.J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODPORE SE NASLOVE: Bolniško tajništvo S.N.P.J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

DENARNE POŠILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in jednote vobče se naslove: Tajništvo S.N.P.J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE V ZVEZI Z BLAGAJNIŠKIMI POSLI se pošiljajo na naslov: Blagajništvo S.N.P.J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Vse pritožbe glede poslovanja v gl. izvrševalnem odboru se naj pošiljaje Frank Zajc, predsedniku nadzornega odbora, čigar naslov je zgoraj.

Vsi prizivi na gl. porotni odsek se naj pošiljajo na naslov: John Goršek, 414 W. Hay St., Springfield, Ill.

Vsi dopisi in drugi spisi, naznanila, oglasi, naročnina in sploh vse, kar je v zvezi z glasilom jednote, naj se pošilja na naslov: "PROSVETA," 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

UREDNIK STROKOVNEGA GLASILA STROJNIKOV PRIOBČIL ZAHTEVE TE ORGANIZACIJE.

Predsedniki delavskih strokovnih organizacij so nekatere točke tega programa kar na splošno proglasili za radikalne.

Washington, D. C. — Fred Hewitt, urednik strokovnega glasila Mednarodnega društva strojnikov, je priobčil program te delavske organizacije. Ta program seveda zahteva, da člani zanj vstopijo in agitirajo, da se uresniči v letu 1929. Hewitt izjavlja, da so nekateri predsedniki delavskih strokovnih organizacij ob času konvencije Ameriške delavske federacije v New Orleansu proglasili nekatere točke tega programa na splošno za radikalne.

Urednik pravi: "Mi zagovarjamo svobodo govora in tiska. Zahtevamo, da javne naprave postanejo splošna ljudska lastnina, ki naj se obratuje v interesu javnosti. Mednarodno društvo strojnikov še ni bilo nikdar klasificirano kot konservativna organizacija. Vedno smo verjeli, da se dajo izvesti radikalna izboljšanja v našem političnem in gospodarskem življenju.

"Mi smo bojevita organizacija in se ne bomo nikdar obotavljali podpirati svojih članov, kadar so v agresivnem gibanju za priznanje njih pravic in da se ohranijo izvojevane pridobitve."

Strojniki so odobrili osemurni delavnik, pet dni dela v tednu, zavarovanje za starost, zavarovanje proti brezposelnosti in socialno mezdo.

Solnce zažgalo hiše v Avstraliji.

Sydney, N. S. W., 11. jan. — Silna vročina, ki je narastla na 106 stopinj Fahrenheita, je včeraj povzročila, da se je užgalo več hiš v tej okolici. Solnce je zapalilo tudi zrelo žito na polju in zgorelo je več glav živine. Kaj takega še ne pomnijo v Avstraliji.

Sacasa je poslanik v Washingtonu.

Managua, Nikaragva, 11. jan. — Juan B. Sacasa, bivši podpredsednik in vodja liberalcev v Nikaragvi, je bil imenovan poslanikom v Združenih državah.

Mladi roparji obsojeni v zapor.

Rockford, Ill., 11. jan. — Trije mladi fantje, ki so vprizorili v zadnjih mesecih nad trideset ropov, so bili včeraj na tukajšnjem sodišču obsojeni od enega do dvajset let zapora v državni poboljševalnici.

POTREBUJEMO SLUŽKINJO

za domača hišna dela in paziti na otroke. Plača po dogovoru. Oglasite se pismeno ali osebno na nasolv: Frank Rudman, 8011 44th Street, Lyons, Ill. (Adv.)

NAROČNIKI POZOR!

Znamenje (Dec. 31-28) pomeni, da vam je naročnina potekla ta dan. Ponovite jo ravečasno, da vam lista ne ustavimo. Ako lista ne prejmete, je mogoče vstavljen, ker ni ll plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče vstavljen vsled napačnega naslova, pišite nam dopisnico in navedite stari in novi naslov.

Naši zastopniki so vsi društveni tajniki in drugi zastopniki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnina za celo leto je $6.00 n za pol leta pa $3.00. Člani S. N. P. J. dopłačajo $4.80 za eto, za pol leta $2.40.

Za mesto Chicago in Cicero a leto $7.50, pol leta $3.75, za lane $6.30.

Za Evropo stane za pol leta 4.50, za vse leto pa $9.00.

Tednik stane za Evropo $1.70. Člani dopłačajo samo 50c za ročnino.

Mladinski List stane za celo eto $1.20.

Naročnico lahko tudi sami ročujete na naslov:

UPRAVNIŠTVO
"PROSVETA"
2657 S. Lawndale Ave.
CHICAGO, ILL.

Janko Telban:

Sanje gospoda Poklukarja

Nezmiselne so bile sanje gospoda Poklukarja, kakor je bil tudi on sam čudak po osebi in po dejanjih. Mala suha postava z nekoliko kruljavo nogo, pod nosom na vsaki strani tri šetine, na plešasti glavi pa lepa rdeča bunka, kakor bi rastel oreh iz lobanje. Vso to naravno krasoto je dičil staromodni slamnik, ki ga je baje podedoval od pradeda in na katerega je bil zelo ponosen, trdil je celo, da je na njem zapisana cela linija njegovega pokolenja.

Pozno ponoči je kolovratil domov s polno zalogo rujnega ljutomerčana v želodcu. Stopnice so mu bile malo preozke in ko se je v tretjem nadstropju zadel v tuja vrata, je želel, da bi bil visoko gori v vsemirju nad oblaki, kjer ni nobenih stopnic in ceste nimajo nobenih jarkov: S težavo je izvlekel ključ iz žepa, ter celo uro poskušal, da bi našel luknjo v ključavnici, kar se mu je naposled le posrečilo.

S truščom je odpri vrata, ter se opotekajoče ustavil pred staro omaro, na kateri je visela iz časopisa izrezana slika Lindbergha. Od cestne obločnice je padel svit sliki ravno na obraz.

"Ti se imaš dobro," je mrmral, "kadar se stopnic naveličaš, pa se vzdigneš nad oblake, ter suneš cel svet z nogo v . . . Ko bi jaz imel tak eroplan, poletim okrog sveta in še naprej do lune, da bi jo oklofutal, ker se mi tako salamensko grdo reži, kadar se mi noge zapletajo".

Pobožal je še enkrat sliko, potem pa se je vlekel oblečen na posteljo. Imel je namreč to dobro navado, da je vedno mislil na prihodnjost v slučaju ognja ali potresa.

Z visokih oblakov je priplaval Jupiter, ter mu pritisnil poljub na čelo, na usta se ga mu ni upal, ker je iz njih prihajal sumljiv duh po ljutomerčanu in čulo se je smrčanje, kakor bi se vrtil propeler.

•

Gospod Poklukar se je zbudil nekega lepega jutra v prihodnjosti. Pogladil si je lase s krtačo, ki jo je rabil za čevlje, obleko, zobe in še tisoč drugih malenkosti. Oblekel si je 20 let stari dežni plašč in na krasno glavo nataknil staromodni slamnik.

"Danes bo, danes se odloči, najlepši dan mojega življenja," je govoril sam seboj, ko je korakal po stopnicah na plano.

Pred vežnimi vrati se ustavi, ter se zagleda v kandelaber, ki je stal tik ob prehodu.

"Kako si lep, siv v mladem jutru, na tebi se popeljem v Ameriko. Dolgo si me čakal junaka. In prišel je čas, v katerem sem vedno sanjal in kakor je zapisano v naši rodovini. Rodil se bo mož, katero ime bo slavljeno v zgodovini narodov."

Pogladil je z roko siv steber, splezal do vrha in ko je prijel za ročaj — glej čudo. Kandelaber se je nagnil in drob se je širil, zrasla so krila, višinska dušilka, višinsko krmilo, smerna dušilka, smerno krmilo in celo ostroge ni manjkalo.

Gospod Poklukar je potegnil za vzvod in motor je zabrenčal brez bencina, še za višinsko dušilko in veliki ptič se je začel pomikati po ulici, drsal je kakor lastovica, preskočil tramvaj, že se dvignil do prvega nadstropja, ko bi bile kmalu vse lepe sanje uničene.

Skozi okno je pogledala gospa Pukelsteinova in propelar jo je zadel ravno po nosu. Jezno je pogledala, ter zažugala, da bi gospod Poklukar kmalu izgubil ravnotežje in vsa slava bi bila fuč. Galantno se je poklonil, ter prosil odpuščanja, potem pa je šlo naprej v zrak brez nesreče, le v petem nadstropju na strehi je desno krilo odtrgalo neki služkinji del krila, ki je bil k sreči večbarven ter se zamotalo v vrvi pri drogu..

"Hura!" je zakričal gospod Poklukar, "sedaj imam zastavo vseh zastav, centralni prapor ženske republike."

Višje, vedno višje se je pomikal čudni ptič in vedno manjše so bile stvari na zemlji, ki so popolnoma izginile. Višinometer je kazal 16.000 m višine, ko je postalo gospodu Poklukarju nekam tesno v želodcu. Spomnil se je, da še ni nič zajutrkoval in do Amerike je še daleč. Potisnil je višinsko krmilo navzdol in letalo se je zopet nagnilo proti zemlji. V dveh minutah se je približalo najprometnejši ulici, ter pristalo pred elegantno trgovino "Ika" čevljev, kjer si je naročil dvojno porcijo Szegedin guljaža.

Ko se je okrepčal, se je napotil dalje, da si nakupi najpotrebnejše za na pot. Ker so bila vrata velike modne trgovine ravno na široko odprta, je zapeljal kar v prodajalno, ter kupil pet parov pristnih suhih kranjskih klobas, ter dva kilograma surovega masla. V sladščičarni si je omislil nov lep prižigalnik za cigarete in da mu ne bi bilo dolgčas, še tri "šuštar kube". Potem pa je krenil v apoteko, ter si pustil ogledati razne karte različnih svetov, izbral si je v orentacijo "specialkarto" Kurje vasi, skoro pa bi kmalu pozabil plačati italjanski dnevnik "Figaro". Nanj se je najbolj zanesel, ker ima največ novic, ker v Italiji ni cenzure.

Mislil je še, da bi si dal v mlekarni prebarvati slamnik, pa ga je prijatelj pregovoril, da potem izgubi vso historično vrednost. Nakupil je še razne stvari in ko je vse lepo pospravil v letalo, se je zadovoljno oddahnil. Seveda ni manjkalo cel veder najboljšega ljutomrečana iz dolenjskih vinogradov. Njega je najbolj varno zavil, ker v Ameriki je suša.

Že je mislil pognati motor, ko nekdo zavpije: "Stoj!"

Policijski agent se približa.

"Kje imate vizum, kam se peljete?"

Gospod Poklukar si je mislil: "Če rečem v Ameriko, me ne bodo pustili," — zato možato odgovori:

"Na luno."

"Ali ste se zglasili v konzulatu države Mecepenomopololis?"

Gospodu Poklukarju je zaprlo sapo. Medeneronogis.

Teh imen še ni nikdar slišal.

"Oprostite, ne vem kje je."

"In vi hočete na luno?"

"Mecenomopololis je največja država na luni, ki ima osemnajst kronanih kraljev in šestindvajset kandidatov za ministrske predsednike, osemstodvanajst ministrov na razpoloženju, redi bike in vole in pridela veliko rakije. Opozorim vas, da ste tam mirni in oprezni, ker imajo ravno tako glavnjačo in diktaturo kakor pri nas in notranji minister je tudi tam bil nekoč veliki duhovnik vseh pravovernih vernikov." Gospod Poklukar se je spoštljivo odkril. "Vidim," je nadaljeval policijski agent, "da ste patriot, zato mi je hudo, da niste storili dolžnosti glede vizuma."

Gospod Poklukar je globoko segel v žep in resno uradno obličje agenta se je zjasnilo.

Bakšiš je odklenil železna vrata v nebeško kraljestvo Mecepenomopololis.

Mož reda in varnosti je izvlekel cigareto, katero mu je gospod Poklukar z veseljem prižgal z novim prižigalnikom, kar mu nekdo dene težko roko na ramo. Ozre se. Pred njim stoji financar.

"Čujte gospod, kje ste kupili vžigalnik, da nima pečata finance, ali niste brali 'Uradni list'?"

"Oprostite," jeclja gospod Poklukar, "res ne vem." "To ste pošten državljan. Naša slavna vlada, miru reda in varčnosti je uvidela, da so si večinoma vsi državljani nabavili vžigalnike in tako promet z vžigalicami pada, seveda tudi davki. Ker pa imamo veliko profesorjev, da jih pošljemo na ogled v druge kulturne države, kar stane veliko denarja, tudi ako ne gredo, je vlada, v kateri so tudi ljudski zastopniki našega milega slovenskega naroda, v slavni seji sklenila, da obdavči vse užigalnike s petdeset dinarji."

(Dalje prihodnjič.)

ZA KRATEK ČAS

Pride Slovenec v Zagreb, kjer je precej več židov kakor v Ljubljani, kjer jih prav za prav ni, in čita po ulicah nad trgovinami table:

"Neumann, d. d. — Neumann, špeceraj — Neumann, i. dr. — Neumann, zastori i. t. d.

Pa reče Kranjec: "Prmejduš — tega pa nisem vedel, da je toliko neumnih ljudi v Zagrebu."

Čital je Neumann pač po črkah: neumen . . .

•

Nekdo, ki je bil precej zadolžen, je zadel srečko, na katero je potegnil nad miljon dinarjev.

"Veš, ves je iz sebe zdaj, naravnost znorel je."

"A dolgove je poplačal?"

"Toliko pa spet ni znorel."

•

Friderikus Rex se je zelo rad šalil s svojimi podaniki. Tako je nekoč pobaral svojega telesnega zdravnika: "Koliko ste jih že kaj spravili s sveta?"

"300.000 manj, kakor vi, a nisem tako slaven, kakor ste vi."

Kdor zgodaj vstaja...

Profesor uči dijake: "Res je kot pravi narodni pregovor: "Rana ura, zlata ura." — Vidite, nekoč je šel nekdo zgodaj zjutraj na delo, pa je našel 100 dolarjev."

Dijak: "Ampak oni, ki je denar izgubil, je vstal še bolj zgodaj."

•

"Natakar, tale gost spi že dve uri za mizo. Vrzite ga ven."

"Kar v miru ga pustite. Veste, vsakih deset minut ga prebudim, pocukam ga za rokav in vsakokrat mi da napitnino."

•

Gospa beraču: "Beračite za vbogajme, a že od daleč vam smrdi iz ust žganje."

Berač: "Moj bog, težko je beračem. Zdaj celo zahtevate, naj berač smrdi po šampanjicu."

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojcem v domovino.

NAZNANILO.

Društvenim tajnikom in tajnicam se tem potom naznanja, da morajo naznaniti vse spremembe naslovov članov in članic, naslove novih članov, imena in naslove odstopih črtanih in izobčenih članov naznaniti upravništvu Prosvete, da se lahko točno vredi imenik za pošiljanje lista Prosvete. Imena in naslove, katere pošljete glavnemu tajniku ostanejo tam v arhivu in jih upravništvo ne dobi. Torej je zelo važno, da vselej pošljete na nalašč za to pripravljenih listinah vse naslove upravništvu Prosveta posebej. Pri vsaki spremembi naslove upravništvu Prosveta posebej. Pri vsaki spremembi naslova naj se vselej omeni stari in novi naslov. Upravništvo ujudno apelira, da društveni tajniki in tajnice to upoštevajo.—Philip Godina, upravitelj.

Ali želiš znati pravilno pisati in čitati angleško? Naroči "Slovensko-angleško slovnico" katero je izdala in ima na prodaji Književna matica S. N. P. J.

Jack London:

MORSKI VRAG

(Iz angleščine prevel I. M.)

"In dalje ste tudi," sem nadaljeval, "človek, kateremu ne bi mogel zaupati niti v najmanjši stvari, kjer bi bilo mogoče, da bi sebični interes posegel v mes."

"No, sedaj začenjate umevati," je rekel in se razvedril.

"Vi ste človek, ki je popolnoma brez onega, čemur svet pravi morala, ne-li?"

"Tako je."

"Človek, katerega se je treba vedno bati — —."

"Tako se pove."

"Kakor se bojiš kače ali tigra ali morskega soma?"

"Sedaj me poznaš," je dejal. "In poznaš me kot takega kakor me poznajo na splošno. Drugi ljudje mi pravijo Wolf (vrag človeški.)"

"V resnici ste neka vrsta pošasti," sem dejal korajžno, "Kaliban, človek, ki dela kot vi delate v trenutkih brez dela, poln muhavosti in čudnih domislekov."

Čelo se mu je pomračilo pri tem namiganju. Ni me razumel in hitro sem spoznal, da ni poznal one pesnitve.

"Pravkar berem Brosoninga," je priznal, "prav trd oreh je. Nisem prišel daleč ž njim in kakor vse kaže, sem bržčas zgrešil smer."

Da ne postanem dolgočasen, naj povem, da sem iz njegove kajute prinesel knjigo in na glas bral Kalibana. Bil je vzhičen. To je bil primitiven način mišljenja in gledanja stvari, ki ga je dodobra razumel. Ponovno me je prekinil z opazko in kritiko. Ko sem končal, mi je on bral pesem v drugič in še tretjič. Lotila sva se razmotrivanja — o filozofiji, znanosti, evoluciji, veri. Njegove besede so kazale netočnosti človeka, ki je take reči sam prebiral, in pa, to se mora priznati, sigurnost in naravnost primitivnega duha. Ista preprostost njegovega sklepanja je bila njegova moč in njegov materializem je bil vse bolj prepričujoč — močan kakor fini komplicirani materializem mojega prijatelja Charleya Furnsetha. S tem ne rečem, da bi mogel prepričati mene prepričanega idealista, ampak da je Wolf Larsen naskočil zadnje utrdbe moje vere z energijo, ki je izzvala spoštovanje, dočim ni podala prepričanja.

Čas je potekal. Prišel je čas večerje in miza še ni bila pogrnjena. Postal sem nemiren, skrben, in ko je Mugridge bolnega in jeznega obraza pozijal po stopnicah, sem se pripravil, da bi odšel po svojih poslih. Toda Wolf Larsen mu je zaklical:

"Kuhare, nocoj se moraš požuriti. Imam dela s Klado in glej, da opraviš brez njega kakor pač najboljše moreš."

Zopet se je zgodilo nekaj nepričakovanega. Tisti večer sem sedel s kapitanom in lovci pri mizi, Tom Mugridge nam je pa stregel in pozneje pomival posodo — domislek, prava Kalibanska muhavost Wolfa Larsena, o kateri sem naprej videl, da mi prinese neprilike. Ves čas pa sva govorila in govorila, v veliko nevolijo lovcev, ki niso razumeli niti besedice.

Deveto poglavje.

Tri dni počitka, tri blažene dni počitka sem preživel z Wolfom Larsenom, jedel pri mizi v kabini in ves čas nisem delal prav nič drugega nego se razgovarjal o življenju, književnosti in vsemirju. Tom Mugridge pa je ves ta čas puhal od jeze, divjal in opravljal poleg svojega dela še moje.

"Bodi pripravljen na vihre, to je vse, kar ti morem reči," me je posvaril Louis v neki prosti polovici ure na krovu, ko je Wolf Larsen poravnaval neki pretep med lovci.

"Ne veš, kaj se lahko zgodi," je nadaljeval Louis v odgovor, ko sem ga prosil naj mi pove kaj več. "Ta človek je tako različen in nasproten kot so toki v vodi ali zraku. Nikdar ne veš kakšne volje je. In baš ko boš mislil, da ga poznaš in boš prav na dobrem z njim, se bo izpremenil v tvoji navzočnosti, robantil nad teboj in ti pregnal vse lepe misli."

Tako nisem bil posebno iznenaden, ko je v resnici prihrumela vihra, ki mi jo je Louis prerokoval. Imela sva bila razvnet razgovor — kajpada o življenju — in ker sem postal preveč drzen, sem delal trde opazke o Wolfu Larsenu in njegovem življenju. Živega sem takorekoč razrezal in tako ostro in tako temeljito prerešetaval njegovo dušo kot je on imel navado delati z drugimi. Mogoče je to neka moja slabost, da imam neko rezkost v govoru; povrh tega sem popustil vse udrževanje in sem ga moril, da je vsa morska narava v njem vzdivjala. Temna od solnca zagorela barva njegovega obraza je počrnela, oči so mu kar gorele. V njih ni bilo vedrosti ali zdravega razuma — nič drugega kot strahovita togota blaznika. Volčjega vraga sem videl v njem, steklega volka.

Zarjul je, planil nad mene in me zgrabil za roko. Pojeklenil sem se, da bi prenesel vihro, dasi sem v srcu trepetal; toda silna moč tega človeka je bila vse preveč za mojo srčnost. Z eno roko me je zgrabil za dvoglav (mišica v rami, ki giblje nadlaket) in ko me je še močneje stisnil, mi je omrtvela roka, da sem na vse grlo zakričal. Noge me niso hotele držati, da nisem mogel stati. Mišice so odpovedale svoje delo. Bolečina je bila prevelika. Moj dvoglav je bil zmečkan.

Kmalu pa se je umiril; v očeh se mu je prikazal svitel žar in odjenjal je v držaju s kratkim nasmehom, ki je bil podoben nekemu renčanju. Zgrudil sem se na tla; bilo mi je silno slabo; on pa je zopet sedel, si prižgal smodko in me opazoval kakor mačka miš. Ko sem se zvijal od bolečin, sem videl v njegovih očeh ono radovednost, ki sem jo bil že tolikokrat opazil, ono začudenje in zadrego, ono vprašanje, tisto večno vprašanje, čemu vse to.

Končno sem zlezel na noge in odšel po stopnicah navzdol. Lepo vreme je minulo in tako mi ni ostalo drugega kot vrniti se v kuhinjo. Moja levica je bila odrevenela kakor zadeta od mrtvouda, in dnevi so minuli, predno sem jo mogel zopet rabiti, dočim so minuli tedni, da je poslednja trdost in bolečina izginila iz nje. In on ni storil nič drugega kakor da je samo položil roko na moj laket in ga stisnil. Nobenega zvijanja ali tarnanja ni bilo. Samo stisnil je roko in venomer dalje stiskal. Kaj mi bi bil lahko storil, sem se zavedel stoprav drugi dan, ko je pokukal v kuhinjo in me je v znamenje obnovljene prijaznosti vprašal, kako je z mojo roko.

"Lahko bi bilo še vse hujše," se je nasmehnil.

Lupil sem krompir. Vzel je enega iz ponve. Bil je precej velik, trd in neolupljen. Vzel ga je v roko, stisnil, in krompir mu je v kašastih curkih brizgnil izmed prstov. Zmečkane ostanke je vrgel v ponev in odšel, jaz pa sem imel jasno sliko, kako bi se mi bilo godilo, da bi me bil ta vrag pograbil s svojo pravo močjo.

Vzlic temu mi je tridnevni počitek dobro del, ker je nudil mojemu kolenu baš oni mir, ki ga je potrebovalo. Bilo je mnogo boljše, oteklina je znatno vpadla in jabolko se je po vsej priliki vrnilo na svoje pravo mesto. Ta tridnevni počitek pa mi je prinesel tudi nadloge, ki sem jih previdel. Tom Mugridge je očitno imel namen, da me poplača za te tri dni. Grdo je ravnal z menoj, me venomer preklinjal in gromadil name svoje delo. Drznil se je celo pest vzdigniti proti meni; ker pa sem postajal podoben živali, sem se mu tako strašno zadrl v obraz, da se je moral prestrašiti. Malo prijetna je slika, ki jo moram podati o samem sebi, Humphreyu Van Weydenu, v tisti zoperni ladijski kuhinji. Čepel sem v kotu pri svojem delu, obraz obrnjen proti obrazu bitja, ki me je hotelo udariti, ustnice privzdignjene, renčeče kakor pasje, v očeh pa žar strahu in brezmoči ter srčnosti ki izvira iz strahu in brezmoči. Ni mi všeč ta slika. Presilno me spominja na podgano v pasti. Ne maram več misliti na njo; bila pa je učinkovita, kajti zagroženega udarca ni bilo.

(Dalje prihodnjič)

Matere in očetje!

Glejte, da novo leto date vašim otrokom pravi pričetek. Kak ste jih dali v šolo, tako tudi hranite in vlagajte zanje in nauč jih naj tudi sami hranijo, ker šola in hranitev gre sporedno in enako važni in potrebni. Denar ima čarovniško moč in kdor nima, zaostaja v materijalnem napredku.

Vsi znaki kažejo, da bode prihodnje leto dobro. Izkoristite to prihranite čimnajveč morete, ker čas hitro beži, z zadovoljstv se bodete spominjala časa ko ste pričeli. Hraniti je lahko, tre je samo pričeti in potem to postane navada.

Začnite tudi Vi—začnite sedaj—pri največji slovanski banki Ameriki, katera že nad 45 let služi našim ljudem.

Največja slovanska banka v Ameriki

KASPAR AMERICAN STATE BAN

1900 Blue Island Ave. Chicago, I

Znižana cena knjig Književne Matice S.N.P.J.

Sedaj je prilika, bratje in sestre, da si vsakdo lahko naroči eno ali več knjig po zelo nizki ceni. Knjige so dobre, poučne in morali bi jih imeti v vsaki hiši.

AMERIŠKI SLOVENCI—ta knjiga obsega 632 strani in mnogo krasnih zgodovinskih slik, je prijazna za čitanje in vam daje veliko pouka o zgodovini Amerike, ameriških Slovencev in naše S. N. P. Jednote. Knjiga vredna $5.00—sedaj $1.50

SLOVENSKO-ANGLEŠKA SLOVNICA—izvrstna poučna knjiga za učenje angleščine in raznimi drugimi pojasnili, vredna $2.00—sedaj 50c

ZAKON BIOGENEZIJE—ta knjiga pojasnjuje splošni razvoj in naravne zakone, vsebuje veliko poučnega za vsakega človeka, vredna $1.50—sedaj 50c

PATER MALAVENTURA V KABARETU—povest iz življenja ameriških frančiškanov in doživijaji rojaka, vsebuje precej slik, vredna $1.50—sedaj 50c

ZAJEDALCI—povest in slika skritega življenja slovenskih delavcev v Ameriki, vredna $1.75—sedaj 50c

JIMMIE HIGGINS—zanimiva in krasna povest, spisal dobroznani pisatelj Upton Sinclair, poslovenil I. Molek, vredna $1.00—sedaj 50c

"HRBTENICA"—drama v treh dejanjih s prologom in epilogom—mehko vezana, stane samo 10c

"INFORMATOR"—knjižica z vsemi potrebnimi podatki o S. N. P. J.—zelo priporočljiva za člane—stane samo 10c

Ta znižana cena je veljavna od 1. novembra 1928 pa do 1. aprila 1929.

Odtrgajte ta listek, priložite potrebno svoto v pismo in pošljite na Prosveto.

PROSVETA, 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo vam pošiljam svoto $..... kot naročilo za sledeče knjige:

.....

.....

.....

.....

Knjige pošljite na naslov:

Ime..... Naslov.....

..... Mesto..... Država.....

Priloženo vam pošiljem tudi naročnino za list Prosveta svoto $.....

Člani S. N. P. J. plačajo za celo leto $4.80, za pol leta $2.40 in ne člani pa $6.00 oziroma $3.00 za naročnino. (To velja izvzemši Chicago, Cicero in inozemske države.)

Naročila za knjige in za naročnino lahko pošljete denar v registriranem pismu, money order, ali poštne znamke na naslov Prosvete.